

mladiika

mladiika

m a j

IZHAJA VSAK MESEC

1968 leto XII. štev. 5

VSEBINA:

Lojze Tul: Mladina in javno udejstvovanje	81
Slavko: Majska molitev, Maj, Smarnice	82
Mojca Rant: Tudi tako je steklo življenje	83
Kondor: Predvolilne glose	83
Alessandro Manzoni: Binkošti (prevod Vinko Beličič)	86
Danilo Sedmak: Družinsko zrcalo IV.	88
Maks Sah: Iz šolske kronike V nekaj stavkih	89
R. Bednarik: Rubijski grad pri Sovodnjah in njegovi gospodje	92
Marijan Breclj: Pričakovanje	93
A. R.: Ne moremo mimo	94
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura	95
Knjiga, prosveta	97
Vladimir Julij: Sam s seboj	99
Zena in dom	100

Uredil
JOŽE PETERLIN

Revija izdaja uredniški odbor: Stanko Janežič, Marij Maver, Albert Miklavec, Franc Mljač, Sergij Pahor, Jože Peterlin, Maks Sah, Drago Štoka, Silvan Kerševan in Emil Valentinčič

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
KLAVDIJ PALČIČ

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Pod-uredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst,
ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

Narodno zavedni tržaški Slovenec nam je poslal tole pismo in tele številke:

Trenutno iščem po starih arhivih podatke o nekdanjih naših čitavnicah, s ceste slišim pozive, kaj in kako naj Tržačani volimo in sem si izpisal tele podatke iz leta 1911 za državnozbornske volitve v Trstu:

VOLIVCI

	Slovenci	Italijani	Socialisti	
I. okraj	1167	2587	2614	} Sv. Jakob Staro mesto
II. okraj	2399	4734	2016	
III. okraj	1006	4047	2003	} Stara mitnica Kjadin
IV. okraj	1073	1778	1472	
V. okraj	5021*	1484	2121	Okolica*
	10.666	14.630	10.226	

* Okolica in sicer:

Škedenj	699
Sv. Marija Magdalena zg.	415
Sv. Marija Magdalena sp.	438
Rocol	402
Vrdela I.	269
Vrdela II.	607
Rojan	739
Prosek	475
Opčine	412
Bazovica	565
Skupno	5021

K tem podatkom pripominjam še tole: Volilna pravica je bila od 24. leta aalje. Zenske takrat še niso volile.

Po teh volitvah so sledile ožje volitve med slovenskim in italijanskim kandidatom, ki so poverile mandat Slovincu, dr. Otokarju Ribaru.

Te volitve 1911 so bile zadnje v Avstriji pred prvo svetovno vojno. Vojni čas (1911-1916) je bil brez volitev, potem je bila tu že Italija. Mesto in okolica je danes mesto in tedaj smo Slovenci dobili nad 10.00 glasov.

Dovolite, da vprašam danes Slovence: »Kje smo? Ali bomo tudi pri teh volitvah tako samozavestno in pogumno pokazali svojo narodno zavest in pripadnost? Tudi 1911. leta je bilo več strank, toda Slovenci so volili kot Slovenci. Nehote se nam vriva vprašanje: Ali bomo zapravili to, kar so nam ohranili in priborili naši očetje?«

Dovolite, da izrazim prošnjo, da bi to moje pismo objavili.

Hvala!

A. T.

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 številk) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 45 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

MLADINA IN JAVNO UDEJSTVOVANJE

V prvi dobi svojega razvoja, ko se mlad človek razgleduje po stvarnosti, ki ga obdaja, ima naravno zanimanje za najrazličnejše probleme in se zanje iskreno navdušuje. Pripravljen je nesebično zavzemati se za njihovo pravično rešitev, ne samo v besedah, ampak je zmožen tudi tveganih akcij, da svoje prepričanje javno manifestira. Večina študentskih in drugih mladinskih manifestacij, ki so tako rekoč na dnevnem redu, je izraz takšnega mladostnega zanosa in občutljivosti.

Napačno je, če takšne pojave ocenjujemo zgolj negativno in ne znamo iz njih izluščiti bistva. Na odgovornih vodilnih krogih je, da znajo ustrezno prisluhniti hotenjem in težnjam mlajših generacij, četudi se te po njihovem morda včasih prehrupno in neizkušeno izražajo. Če so res dalekovidni voditelji, morajo znati »razbrati« v katerih dejanjih in pojavih trenutne situacije se skrivajo energije, ki jih lahko uporabijo za skupno blaginjo. Z drugimi besedami, znati morajo povezati težnje mlade generacije s svojo v okviru globljega celotnega političnega načrta. — V tem smislu zvenijo tudi smernice zadnjega koncila.

Nerazumevanje starejših generacij do mlajših ima lahko usodne posledice. S svojim zadržanjem lahko ustvarjajo vtis, da hočejo vodilne položaje in glavne odločitve ohraniti kot svojo izključno domeno. Pri tem se na žalost dostikrat ne zavedajo, da tako nehote mečejo na svojo »politiko« sumljivo luč. Posledica tega je, da se mladi oddaljijo in pasivno stojijo ob strani vsega dogajanja, mnogi povrh še zmotno prepričani, da je politično delovanje nujno nekaj nelepega.

Na ta način se politična vodstva zaprejo v svoj svet in okrog njega se ustvarja tista moreča praznina, ki vodi v samouničenje.

Zato bi morala biti ena glavnih skrbi vsakega vodstva, da si s pritegnitvijo novih sil vzgoji naslednike. Kadri pa se vzgojijo le na ta način, da se mlajšim silam postopno izroča odgovorne naloge.

Kako je pri nas?

Mislím, da pri nas gre razvoj v pravi smeri, čeprav ne pri vseh političnih silah. Kar zadeva demokratično usmerjene slovenske organizacije v okviru Slovenske skupnosti, je treba odgovornim činiteljem dati vse priznanje, da so brez pomislekov razumeli že od vsega začetka, da je vključevanje novega rodu v aktivno in odgovorno politično življenje najtrdnjše jamstvo za uspešno delovanje in napredovanje v boju za pravice manjšine. Tako lahko vidimo, da se celá vrsta predstavnikov povojnega rodu aktivno udejstvuje v javnem življenju in v javnih ustanovah. To vzpodbudno dejstvo je treba vsekakor pozdraviti, kajti s tem je zagotovljena naravna zamenjava generacij, kar bo pozitivno vplivalo na celotno življenje zamejskih Slovencev.

Zaradi tega ni razlogov za malodušje, ki se je pred leti začelo polaščati nekaterih, ki so tožili, da nam manjka tako imenovana srednja generacija. Danes ni to več problem, kajti rod, ki se je formiral v glavnem po končani vojni in v slovenski šoli, se odgovorno vključuje v javno življenje in tako napolnjuje vrzel med generacijami.

V ta pozitivni razvoj se vključuje tudi odločitev Slovenske skupnosti, ki je predstavniku mlade generacije zaupala odgovorno mesto nosilca tržaške liste za deželni svet Furlanije-Juljske Benečije prav v prepričanju — kot je dosedanji deželni poslanec dalekovidno dejal — da je treba čim večjemu številu Slovencev, zlasti mladim, dati možnost, da zasedejo odgovorne položaje. S tem se manjšini zagotavlja bodočnost in na zunaj daje ugled pred drugimi.

SLAVKO

Majska molitev

Zahvalim Te, o Bog,
za mesec maj,
ko se razcvitajo jasmin,
prežlahтна šmarnica,
duhteči rožmarin,
stolistna vrtnica,
ko Kras, čeprav ubog,
spreminja se v razkošen gaj.

Hvala Ti, o Bog,
za dobri čas cvetenja,
ki zvrhanih, bogatih rok
ponuja mi cvetoči dar
pomladnega življenja,
da s prešernostjo otrok
z nakitom pomlajenja
stopam pred Marijin oltar.

Prosim Te, o Bog,
naj še sam vzcvetim
v najžlahtnejše cvetenje,
naj Ti posvetim
svoje majske hrepenenje
in Ti podarim
vdanostno hotenje
po rokah nebeške Matere.

Maj

Povodenj sončna
je poplavila nebo
in kot brezkončna
požoltena reka
topljenega zlata
zalila je zemljo
in oplodila njivo
majskega sveta.

Skrivnost brstenja
dviga bujne slavoloke
in plete rožne vence,
kipi v narasle toke
sočnega življenja,
ki polje in oživlja,
košati in razpenja
in cvetje v plod spreminja.

Na praznik petja
nas vabijo krdela
izbranih ptic,
od ponosnih slavčkov
do drobcenih sinic,
ko vsa dobrava
z njimi bo zapela
uvodni spev poletja.

Šmarnice

Neslišno pozvanjajo
šmarnice bele
z nebrojnimi zvončki
z nevidnih zvonikov
cvetenih obronkov
pomladne dežele:
njih pesmi odzvok
udarja ob skale srca
in v duše svinčeni obok
današnjega sveta.

Prazniško vabijo
šmarnice svete
večer za večerom
duše neštete
pred prestol Marije Device:
zrejo v ožarjene kipe
nebeške Kraljice,
pesmi pojo neizpete
v razgaljene hipe
nedoživetih občutkov.

TUDI TAKO JE STEKLO ŽIVLJENJE

Na zgodbo o Terezi sem se spomnila, ko sem brala v Mladiki misli o ljubezni v zakonu.

Tereza je bila hči malega bajtarja, ki je imel zemlje toliko, da je redil kravico in prašiča, — tudi krpa gozda je bila njegova last. Bili so precej visoko v hribih, kjer so bile v daleč raztreseni vasici posamezne kmetije. Da se je moglo živeti, je hodil oče na dnino h kmetom; tudi mati je hodila, kadar je mogla. V tistem kraju tedaj še ni bilo šole. Župnik pri fari je poučeval otroke razen verouka tudi v branju, pisanju in računstvu. Razumni otroci so bili s tem kar zadosti pčrkovani za v svet.

Ko je Tereza dovršila to šolo in postala zadosti močna, je šla služiti za deklo. To ni bilo nikakor lahko — biti kmečka dekla. Strojev takrat še ni bilo dosti, vse je šlo ročno. Žetev se je držala tri tedne skupaj. Vsak dan so bile že ob zori žanjice na njivi pa do trde noči. Pletve je bilo ogromno in drugega dela, da se niso videli iz njega. Pregovor je bil, da za kmečko deklo ne gre nikoli dež. Če le ni lilo kot iz škafa, je morala delati kje zunaj. Če je bila gospodinja uvidevna, jo je ona zaščitila ob času njenih težav, da je ni gonila na dež ali je ni pustila siliti k težkemu delu, toda takih gospodinj je bilo malo. Tako je Tereza prebijala svoja lepa dekliška leta in bila kljub naprom vedno vesela. Lepotica ni bila, grda pa nikakor ne. Bila je kar čedne postave, imela je svetlo plave kodraste lase pa velike modre oči, ki so gledale veselo in prijazno v svet. Če se je kaj možila, ne vem, omožila se ni. Medtem sta postala oče in mati že stara in sta težko delala. Treba je bilo, da je Tereza je pustila službo in prišla domov. Stara je bila 33 let.

V gorski vasici, kako pičlo uro oddaljeni od kraja, kjer je bila Tereza, je imel kmet Krajnik svojo ne preveliko kmetijo. Pri Krajniku se je menda reklo zato, ker je bilo čisto na koncu vasi. Ta mož je bil vdovec. Pred leti mu je umrla žena, ki mu je zapustila dveletnega sina. Veliko let nista imela otrok, zato se je malo šušljalo, da je k temu pripomogel še en tretji — no, sinko je bil tu in vesela sta ga bila. Res je bilo sedaj nerodno, da je ostal sam. Gospodinjila mu je stara ženska in skrbela za otroka. Ženska dela na polju so mu združeno pomagale opravljati sosede.

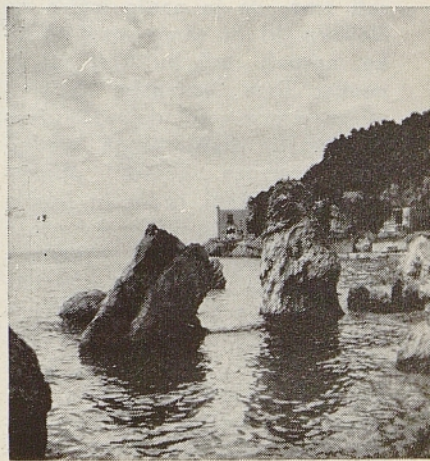
V jeseni je pa prišel k njemu sosed Matija.

»Veš, Matevž, tako pač ne more iti dalje, ali kaj misliš, da bi se ponovno oženil?« »Hm, nič ne rečem, da bi ne bilo treba, samo — katera bi me pa vzela?« Res je bil videti že star, čeprav ni imel niti 40 let. Bil je čisto plešast, še tisti lasje, kar jih je bilo, so bili blede rumeni, da so ob pleši postali skoraj nevidni in se je majhna, ozka glava zdela čisto gola. Tudi brke je imel redke, skoro brezbarvne; bil je dolg

PREDVOLILNE GLOSE

Človek včasih nekaterih reči ne razume, z vso najboljšo voljo ne more razumeti. Dvajset let izkušenj ni spametovalo nekaterih ljudi. Vsem je danes jasno, da je slovenska levica, tista uradna levica, popolnoma odpovedala: slovenski komunisti so postali Partito comunista italiano, slovenski socialisti so postali Partito socialista italiano. Primorski dnevnik — glasilo vseh zamejskih Slovencev (sic!) — pa napada tiste poštene levičarje, ki so to spoznali in danes skušajo rešiti, kar se še rešiti da. Niso ti zavedni ljudje kakki poklicni politiki in intriganti, ampak ljudje najrazličnejših poklicev, ki jih goli idealizem in ljubezen do slovenstva žene, da skušajo zajeziti odtok Slovencev v tuje vode raznih »partitov«. Pa se najdejo nekateri, ki ne trpijo poštenih ljudi okoli sebe in jih žolčno napadejo. Tega ni mogoče razumeti.

Dve misli se mi rojevata ob pisanju teh vrstic. Prva je ta, da je danes prav dialektika tista, ki komunizem izpodkopava, tista dialektika, katero so komunisti mislili, da so jo ustavili. Tako naprednjak, ki predolgo vztraja v svoji naprednosti, postane neizbežno reakcionar. In smo pri rdečem klerikalizmu. Druga misel, ki izvira iz prve ali obratno, če hočete, je pa ta, da je komunizem slep, slep od strasti in od vere v komunizem. Zakaj človek, ki ne prizna svoje napake, ki je nedostopen za

njenje drugih, kaj postane drugega, če ne slep! In ta strašna in vztrajna vera vsemu navkljub in tudi ta zakopanost v imanenco je pravzaprav nekaj tragičnega, ker ne more voditi nikamor drugam kakor v pogubo.

In vendar so razlogi, da smemo zreti v bodočnost z optimizmom. Slovenska skupnost, ta pisani mozaik ljudi in struj najrazličnejših nazorov in idej, je namreč postal pol, okoli katerega se bo prej ali slej združilo vse, kar je slovenskega. Kdor bo ostal izven nje ali bo šel proti njej, bo propadel.

Kako morejo ljudje raznih nazorov v Slovenski skupnosti včasih biti monoliten blok, ko gre za važne odločitve, ki zadevajo vse Slovence, je pokazal tudi zadnji občni zbor Slovenske skupnosti, ki je nosilca liste za deželne volitve izbral soglasno. Da ga je izbral v predstavniku mladega rodu, torej tiste povojne generacije, ki je izšla iz naših slovenskih šol in ni obremenjena od nobenih izmov preteklosti, nam je v posebno veselje. Tako je ta naš kandidat prav zares in povsem naš povojni pridelek. Zrasel je nad Miramarom, v vasici, ki je v osvobodilnem boju žrtvovala slovenstvu petindvajset borcev. On prav gotovo najlepše povezuje staro z mladim, zgodovino s sedanostjo. Posebna tisto, kar nas Slovence v zamejstvu druži: jezik, zgodovino, omiko — z eno besedo slovenstvo.

Nas pa veseli ta izbira še posebno, ker pomeni priznanje tudi za nas in za naše delo. Veseli smo, da je padla izbira na človeka, ki ni samo mož politike, ampak tudi kulture, saj je nosilec liste Slovenske skupnosti znan prosvetni delavec, urednik Mostu, član našega uredniškega odbora, besedni oblikovalec na našem radiu in posredovalec lepe slovenske besede z odra; predavatelj, ki težko odreče, če ga povabiš, in dober govornik. Ne brani se dela kjerkoli, ko gre za plemenito slovensko stvar, pa naj bo to v športnem klubu, v kulturnem društvu, v politiki ali kje drugje. Kot mlad pravnik je goto-

možakar, malo upognjen — res, sam je vedel, da ni privlačen za ženitev. »Mislim sem na Zapuščarjevo Terezo na hribih,« je rekel Matija, — »včasih je služila za deklo, sedaj je pa doma; močno pridno deklo, — še zala je. Imaš korajžo, da greva snubit?«

Dogovorila sta se, da gresta v nedeljo zvečer, ko se bo že mračilo. Iz vasi bosta šla vsak zase, da ne bo kdo kaj sumil. Nista marala, da bi se zvedelo, če bi se vse skupaj izjalovilo. Matija je za vsak slučaj tudi kupil toplar vina (2 litra). V nedeljo ga je stisnil v notranji žep sukniča, ki je bil tako velik, da se je dalo potlačiti vanj pol hlebca kruha.

Že v gostem mraku sta neopaženo odšla iz vasi in vzela pot pod noge. Nebo je bilo jasno in velika večernica je že ljubko migljala na nebu. Čeprav ni bilo lune, so zvezdice, ki so se hitro prižigale v skupinan, zadosti razsvetljevale pot, da sta naša popotnika neovirno hitela naprej. Nihče ju ni srečal; samo kaka samotna ptica, ki si je bila slučajno poiskala prenočišče blizu gozdne poti, je preplašeno pobegnila. V pičli uri sta bila pri bajti. Pred hišo pod širokim napuščem so bila zložena drva. Matija je postavil svoj toplar na drva pod oknom, da je bil skozi okno dosegljiv.

Oče Zapuščar je sedel za mizo in gledal v pratiko. Računal je, kdaj bo dobila liska telička. Počasi je štel dneve in prišel do zaključka, da bodo še cel mesec brez mleka. »S tako bajto je križ,« — je rekel materi, ki je sedela pri peči, — »prav nič ne privoščim Terezi, da bi se tu pobijala celo življenje, tako kot sva se midva. Tedaj je pa potrkalo na vrata. »Kaj?« se je vznemiril oče, »kdo pa kolovrati tod okoli sedaj, ko je noč!« Šel je odpirat. »O glej ju, glej, kaj pa vaju nosi okrog,« je rekel in ju povabil v hišo. Tereze ni bilo v hiši, gotovo je imela še opravka v hlevu in kuhinji. Govorili so o delu, o pridelku, vremenu in druge vsakdanje stvari. »Sedaj bom pa povedal,« — je rekel Matija, — »po kaj sva prišla. Matevž je vdovec in bi se rad pri vas oženil. Tereza mu je všeč, če bi ga marala in če bi bilo vama prav.«

»Ja,« je rekel oče, — »kaj bo pa potem z nama, kdo nama bo pomagal obdelovati bajto?«

Pa so se razgovorili: oče in mati bi šla s Terezo, bajto bi prodali in to bi imela Tereza za doto. Kar všeč je bilo očetu; naveličal se je nositi neprestano koš na hrbtu. V novem domu imajo pa konja in nič ne bo drugače kot doma, ker bo Tereza gospodinja. Kar veselo sta segla v roko ženinu oba z materjo in na veliko zadovoljstvo vseh je bila pogodba sklenjena. Matija je odprl okno, potegnil noter toplar z vinom in ga postavil na mizo.

Sele sedaj so poklicali Terezo in ji povedali, kaj so sklenili. Veselo so nalili kozarce in trčili na zdravje ženina in neveste. Tereza je gledala osuplo in v zadregi ni vedela, ali bi se jezila ali ugovarjala. Ko pa je videla, kako sta oče in mati vesela in da se je tihi ženin po nekaj kozarcih kar razživel in postal zgovoren, se je nasmejala, prinesla prigrizek in vsi so zaživeli v veselem razpoloženju. Sklenili so, da bodo šli takoj drug teden do notarja, da se vse uredi. Čez štirinajst dni ju bodo pa oklicali, — enkrat za trikrat; pozno v noč so se zadovoljni ločili.

Ko so se pa drugi teden peljali v bližnje mesto, kjer so bili uradi, in je Tereza, čedna v prikupni obleki, sedela na vozu poleg ženina, ki nikakor ni bil lep ne postaven, ji je postalo tesno pri srcu. In ko so jo srečavali znanci in znanke ter radovedno opazovali novi par, jo je postalo sram in le pogled na očeta, ki je ponosno in veselo odgovarjal na pozdrave, jo je ohrabil, da ni pobegnila z voza.

Vse je šlo po sreči in v treh tednih so zaživel pri Krajniku novo življenje.. Kmalu se je videlo, da je gospodinjstvo prevzela v roke vešču roka. V hiši, okrog hiše in v hlevu, posod je bil rad in snaga. Hrana zadostna, okusno pripravljena. Vedno vesela, prijazna Tereza, je bila kot sonce v hiši. Mati je še pomagala pri delu in oče se je kar pomladil, ko je s konjičem, prevažal to in ono in se spominjal na koš, ki se ga je včasih sta'no drža'. Do moža je bi'a Tereza ljubezniva, dobra žena, čeprav je ni ljubezen pripeljala v zakon. Tudi potem, ko je počasi spoznala, da tisto govoričenje ni bilo povsem brez podlage. Če so jo znanke spraševale, če bi imela rada otroke, je rekla: »Zelo rada bi imela punčko, fanta pa ne, da ne bi bil temu v napotje; če je pa ne bo, je pa tako božja volja.« Ljubila je fantka, kateremu je nadomestovala mater in mu je v polni meri izkazovala vso materinsko ljubezen. Pa nikar ne mislite, da je šlo vse brez težav. Mož je imel svoje muhe, napil se je, če je prišel do pijače, da ga noge niso več držale. Tudi sinko ni bil noben angelček. Treba je bilo potrpeti in znala je potrpeti. Ljubezen je le tista kaj vredna, ki se daje v naprej, ne tista, ki se šele vrača. Tereza je ljubezen dajala, ne da bi gledala na povračilo. Prej, ko je služila pri več družinah, je imela priliko opazovati družinsko in zakonsko življenje. Spoznala je odnose med možem in ženo in videla, kaj žena pogreši in kaj bi morala storiti, da bi bilo sožitje lepo. Tako se je nehote usposabljala za pravo zakonsko ženo, če bi kdaj nanesla prilika.

Tako je teklo življenje. Umrla je mati; za njo je kmalu šel oče. Sin je dorastel in prišel je čas, da je prevzel posestvo in se oženil. Tudi v tej družini je bila Tereza desna roka pri vsakem delu. Preživela je moža, čeprav je tudi že star umrl. Nikoli v svojem življenju ni bila resno bolna, nikoli ni bila pri zdravniku. Že v visoki starosti je brez posebne bolezni umrla tako mirno, kot bi zaspala.

vo najbolj sposoben in poklican, da se znajde v takem forumu kot je deželni svet. Poleg tega ga odlikujejo potrpežljivost, vztrajnost, poštenost, skromnost in preprostost, vrline, katerih se je navzel v vzorni delavski družini kot četrti od petih otrok.

Naj mi bralci oprostijo, da se tako jasno opredeljujem zanj. Toda na nosilca liste Slovenske skupnosti me veže nekaj posebnega. Bila sva še študenta, ko sva pod zelenimi kostanji nekje na Krasu skupaj in na glas sanjala o tem, kar on danes uresničuje. Sanje, ki so se v pislih med služenjem vojske začele spreminjati v načrte in bodo prej ali slej postale stvarnost. Bil bi neiskren, če bi ob tem ne pokazal svojega veselja, saj se sanje v življenju ne uresničujejo vsak dan.

Bilo je pred mnogimi leti na Opčinah. Lepe slovenske sanje nama je vedrila kraška črnina. Razkošna kostanjeva streha je blažila poletno vročino... Toda zdaj ni čas za sentimentalnosti. Zato pogumno na delo in mnogo uspeha tvojemu plemenitemu hotenju, prijatelj Štoka!

Kondor

STANKO JANEŽIČ

TIHE STOPINJE

Te dni je izšla nova pesniška zbirka Stanka Janežiča z naslovom Tihe stopinje.

O knjigi bomo še podrobneje poročali. Zbirka obsega 120 strani in jo je zelo lepo opremil slikar Avrelj Lukežič, ki je prispeval tudi pet svojih izvirmih slik.

Pesniško zbirko je založila založba Tabor, skrbno in estetsko dovršeno jo je natisnila tiskarna »Graphis«.

Knjigo lahko dobite v slovenskih knjigarnah in v upravi Mladike.

V ponedeljek, 3. junija bo Društvo slovenskih izobražencev posvetilo večer pesniku Janežiču, na katerem bo pesnik bral nekaj pesmi iz zbirke in knjigo podpisoval tistim, ki bi to želeli.

A. Lukežič: Iz opreme pesniške zbirke

BINKOŠTI

Ko se je petindvajsetletni Alessandro Manzoni (1785-1873) s spreobrnjenjem h katolištvu odtrgal od razumarskega klasicizma ter se približal čustveni zanesenosti romantike, je v razdobju 1812-1822 napisal petorico pesmi, ki sestavljajo njegove »Svete hvalnice« (»Inni sacri«: Il Natale, La Passione, La Risurrezione, La Pentecoste, Il nome

di Maria). »Mladika« je 1961 (str. 122/3) prinesla prevod prve: »Božič«. Zdaj ji pridružujemo »Binkošti«, slavospev Cerkvi, najzrelejšo med »Svetimi hvalnicami«, najosebnejšo in nazadnje napisano. Kolikor je znano, je Manzoni pesnika doslej prevajal v slovenščino edinole Alojz Gradnik (oda »Peti maj«)

Mati svetnikov; podoba
nebeškega ti mesta,
Krvi nepokvarljive
ohranjevalka zvesta;
ti, ki trpiš in se vojskuješ
in moliš toliko vekov;
ki svet osvajaš nov in nov
od morja do morjá;

ti tabor upajočih;
ti Cerkev živega Boga;
kje si bila? kje si se skrila
porajala, ko Kralja tvojega
drhal peljala v smrt na grič je
in mu polzela raz obličje
na Golgoto je kri srca?

In ko telo Gospodovo
je vstalo iz temine,
zahrepenelo je močno
v življenje, ki ne mine;
in ko v rokah imel
je ceno odpuščanja,
iz praha zemlje se je vzpel,
k Očetu šel na desno stran;

ti, ki si ž njim ječala,
čutila vso skrivnost njegov,
nesmrtna hči njegove zmage,
kje si tedaj bila?
Obšel te je en sam trepet,
med štiri stene si se skrila,
s pozabljenostjo se mirila,
dokler ni vzniknil slavni dan,

ko nate prenovitelj Duh
prišel je iz višav
in nezgorljivo baklo
v desnici ti prižgal;
ko ljudstvom te je v znamenje
postavil na goró,
odprl ti usta — in živo
besede vir je vzžuborel.

Kakor svetloba urna
dežuje od stvari na stvar,
budi različne barve,
kjer njen počije žar;
tako je mnogoličen
odmeval glas Duha:
Arabec, Sirec, Part
v jeziku svojem ga je umel.

Ti, ki čistiš malike,
doma s katerihkoli obal,
obrni oči v Jeruzalem,
čuj sveti klic iz dalj:
Izmučena od malikovanja,
o zemlja, vrni k Njemu se;
in ve, ki zdaj začenjate
srečnejši vek sveta;

matere, ki v vas se dramí
utrip življenja novega;
ve, ki poroda težka ura
se vam je že približala,
nikar boginje klicati,
Junona je lažniva:
kar se pod srcem skriva,
je žetev za Boga.

Ko sužnja svojo deco boža,
zakaj še zdaj vzdihuje?
in prsi, ki doje svobodne,
z zavistjo občuduje?
Ne ve mar, da Gospod nesrečne
v kraljestvo s sabo jemlje?
Da je na vse otroke zemlje
pomislil v uri smrtnih srag?

Novó prostost oznanjajo
nebesa, in ljudstva nova;
drugačne zmage, slavo,
deležno blagoslova;
nov mir, ki ga nasilja
ne stro ne lažni obeti,
ki svet ga smeši, vzeti
ne more pa sovrag.

O Duh! Glej nas klečeče
pred Tvojimi oltarji;
samí v gozdov divjini;
po morjih se boreč z viharji;
od And ledu do Libanona,
od Irske do haitskih skal,
kamor že nas življenja val
je pljusknil, enega srca

smo v Tebi in Te kličemo:
pridi vnovič, tolažnik,
svojim zvestim na pomoč,
in nevernim pomočnik;
pridi, oživi in prenovi
duše v dvomih strte;
milost lije naj v potrte
iz rok zmagalnega Boga.

Ljubezen, pridi od zgoraj,
omili duš ohole razprtije:
vdihuj modrost, ki zadnjo uro
z uteho nas presije;
darovom tvojim plodno rast
naj tvoja božja moč dajè,
kot sonce, ki razpre
počasno seme v cvet;

ki sklonjen nad ponižne trave
pozabljen bo umrl,
z blestečo barvo venca
ne bo se ves odprl,
če se od zgoraj k njemu
ne vrne mili žar,
življenja gospodar,
ki vdilj ohranja svet.

Klečé Te prosimo! Nesrečniku
turobne misli ublaži,
obsuj ga s svojo milostjo,
mu dušo potolaži;
nasilniku z viharjem
objest, napuh preženi:
v sveti strah ga ukleni,
ki uči krotkost in mir.

Naj k Tebi siromak obrača
oči, v nebo, ki je njegovo,
solzé preliva v vriskanje,
ko čuti milost novo;
kdor je prejel v obilici,
naj se ljubečega srca
ozre na druge — in kadar da,
ga bodi sam obzir.

Poživljaj naši deci
neugnani smeh in klic;
vnemaj čistost v mladenkah,
da v čast jim bo zardelost lic;
redovnice deviške
z radostjo skrito hrani,
žené v ljubezni vdani
nenehno posvečuj.

Odvračaj drzne fante
preudarno od stranpoti;
možake k cilju vodi,
da ga noben ne izgreši;
usmerjaj sivolase
v višave svete, daljne;
pogledé umirajočih kalne
z nebeškim upom razsvetluj.

Prevedel VINKO BELIČIĆ

DRUŽINSKO ZRCALO

IV.

V dosedanjem razčlenjevanju naše družine, smo se v glavnem ozirali na medsebojne odnose med ženo in možem. To smo napravili namenoma, ker sodimo, da tvorita jedro vsake družine prav žena in moč, potem šele pridejo otroci. Vendar bi se zelo motili, če bi mislili, da nimajo pri odnosih med zakoncema tudi otroci svojih

Ognjišče v slovenskem beneškem domu

»prstov« vmes. Kako ti vplivajo na odnose med zakonci, bomo obravnavali kdaj v prihodnje, danes nas najprej zanima odnos staršev do otrok. In pozneje odnos otrok do staršev.

Motimo se, če mislimo, da je odnos očeta ali matere do otrok enak. Zato bomo vsakega posebej obravnavali, iz česar bo tudi jasno, v čem so pravzaprav te razlike.

Mati lahko sprejme ali pa tudi ne sprejme svojega otroka; materine ljubezni si ne moremo pridobiti; mati daje ali pa ne daje svoje ljubezni otroku. Tako lahko razumemo, zakaj nekatere matere zapuščajo svoje otroke. Zato imamo upravičeno materino ljubezen kot brez-pogojno priznaje otrokovega življenja, njegovih potreb, zahtev in želja. Zato se tudi materina ljubezen loči od katerekoli druge ljubezni. Medtem ko ljubezen zakoncev teži k družitvi, materina ljubezen teži k odtujitvi, ločitvi. Prava, zrela, dobra mati razume otrokove želje in zahteve, razume pa tudi sinovine ali hčerine želje in zahteve po osamosvojitvi, po ustvarjanju lastne družine, po ustvarjanju lastnega življenja — po ločitvi.

Dokler je otrok majhen, je lahko za mater, ker jo ta zelo potrebuje, s tem pa se njen materinski čut izraža, pride do veljave. Pri tem pa pride do izraza narcizistično nagnjenje ali nagnjenje po samoljublju, ki je posebno poudarje-

no pri ženski. Problem pa nastane, ko otrok odrašča, ko se »odceplja« od matere; tedaj potrebuje mati ogromno altruističnega čuta, da se odpove »svojim« otrokom. In prav tu se vidi, ali je mati res dobra, zrela, pametna. Mati, ki je zmožna ljubezni do moža, do otrok, do ljudi, bo zmožna tudi tega žrtvovanja. Razne egoistične, avtoritativne, posesivne matere prav ne morejo pustiti svojih otrok od sebe in dobijo vse-mogoče razloge, samo da bi jih obdržale, imajo jih namreč kot svojo lastno »posest«, naj se tega zavedajo ali ne; navadno se tega sploh ne zavedajo!

Drugače je z očetovo ljubeznijo; oče je pri otroku bolj tuja osebnost, pravzaprav »tujec« v odnosu otrok - mati; on namreč ni tako soudeležen pri otrokovem življenju, zato pa je toliko bolj hladen, pa tudi bolj objektivni. Zato pa tudi otroka gleda od daleč, ne more ga takoj ljubiti, to pride šele polagoma. Pravimo, da je treba očetovo ljubezen pridobiti, nikakor ni »vrojena« kakor materina. Oče, ki predstavlja vrednostni, razumski svet, vidi v svojem potomstvu možnost uresničitve samega sebe, svojih načrtov, idej, ipd. Zato lahko mirno v začetku otroka ne mara, se pa pozneje nanj naveže, ga vzgaja, se zanj trudi, ipd. Tako lahko razumemo, zakaj ima lahko oče rajši enega otroka kot pa drugega. Otroci, ki najbolj uresničujejo njegove načrte, ki najbolj odgovarjajo njegovim konceptom vzgoje, izobrazbe, poklica... so njegovi ljubljenci. Taki otroci lahko delajo proti njegovi volji na raznih področjih, če pa je osrednja zamisel očetova, bo takemu otroku vse odpuščeno. Vzemimo samo primer otroka, ki uspešno dela v šoli. Če je uspeh v šoli poglobitvena očetova zamisel o otroku, mu bo odpustil vse njegovo potepanje, pretepanje ali celo grobo vedenje.

iz opisanega sledi, da je materina ljubezen predvsem naravna, medtem ko je očetova predvsem razumska. Pri vzgoji, ki mora biti neko zavestno usmerjanje mladega rodu, sta potrebna oba elementa: narava, čustva, intuicija, kar vse izhaja iz materine ljubezni, in pa razum, skladnost, cilj, preudarnost, kar pa izhaja iz očetove ljubezni. Tako materina kakor očetova vzgoja sama sta nepopolni, in potrebujeta druga drugo. Pozitivni elementi ene vzgoje, predstavljajo namreč pomanjkljivosti druge in obratno. Ker to lahko opazimo na vsakem koraku v vsakdanjem življenju, se ne bomo s tem podrobno ukvarjali. Kakor mož potrebuje ženo, tako potrebuje oče mater ali mati očeta. Zato je vsako razpravljanje o tem, kdo je bolj potreben, s psihološkega stališča mlatenje prazne slame.

Ustavili smo se nekoliko dlje pri materini in očetovi ljubezni ter potrebi obeh pri vzgoji otrok, ker sta prav oče in mati tista, ki nam zapustita osnovni in najgloblji pečat v vsem našem življenju. Zapustita nam namreč dediščino, ki je ne more nihče in nikoli vzeti, pa niti dati, če smo pogrešali enega izmed obeh. Odnos, ki ga imajo starši do otrok, je osnovni, temeljni; po njem se hote ali nehote odločamo v vsakdanjem življenju. Zato pa je tudi tako izredno važen.

IZ ŠOLSKE KRONIKE

Po dolgem čakanju so končno dobile vse srednje šole I. in II. stopnje poimenovanja po zaslužnih kulturnih možeh iz slovenske slovstvene zgodovine.

Poimenovanja

Državne srednje šole s slovenskim učnim jezikom se imenujejo po naslednjih možeh:

Pri Sv. Jakobu po Ivanu Cankarju, pri Sv. Ivanu po svetih bratih Cirilu in Metodu, v Rojanu po Franu Erjavcu, na Opčinah po Srečku Kosovelu, v Dolini po Simonu Gregorčiču, na Proseku po Franu Levstiku in v Nabrežini po Igu Grudnu.

Znanstveni licej s klasičnimi vzporednicami je poimenovan po dr. Francetu Prešernu, Trgovaška akademija po Žigi Zoisu in Učiteljsišče po Antonu Martinu Slomšku. Šole na Opčinah, v Dolini, na Proseku in v Nabrežini so svečano poimenovanje imele že lani, druge pa se pripravljajo za poimenovanje sedaj, ko so prejele za to potrebne dekrete.

S poimenovanji šol pa so vseeno ostala odprta številna vprašanja, ki še vedno čakajo na rešitev. 19. aprila sta bili istega dne sprejeti pri prosvetnem ministru kar dve slovenski delegaciji: tržaška sindikalna in goriška politična.

Obe delegaciji sta prikazali ministru vrsto perečih vprašanj, ki tarejo in ovirajo nemoteni razvoj slovenskega šolstva na Goriškem in Tržaškem. Iz poročil obeh delegacij obstaja nekaj upanja, da bodo dobili v Gorici v jeseni vsaj prvi razred strokovne trgovaške šole. Za Trst pa so bila predstavljena številna vprašanja, ki jih je minister vzel na znanje in naročil šefu kabineeta, naj takoj uredi naslednje: da naroči šolskemu skrbništvu prednostno upoštevanje službenih et pri namestitvah in ponovno priznanje kvalifikacije »poverjenih« profesorjev, ki imajo do tega pravico; prav tako pa se naj pospešijo uredbe za določitev organikov posameznih srednjih šol in razpis posebnih habilitacij za poučevanje na slovenskih srednjih šolah. Malo, a vendar nekaj, če ne bodo pozabili.

Ostala pa je odprta cela vrsta vprašanj: zakonitev didaktičnih ravnateljstev in nadzornika za osnovne šole, razpis natečaja za ravnateljska mesta na vseh srednjih šolah, olajšave za habilitacije, mesto slovenskega funkcionarja na šolskem skrbništvu, vprašanje učnih knjig in ustanovitev strokovnih zavodov. To je le nekaj vprašanj, ki jih že predolgo odlašajo; oškodovani pa so posamezni šolniki, trpe učenci in oškodovana je slovenska skupnost.

Šolsko problematiko vključujejo v svoje vilne programe tudi politične stranke, ki upamo,

da po 19. in 26. maju ne bodo pozabile na svoje načrte in obljube.

Korak nazaj

Leta tega je za slovenske srednje šole izšla vsako leto posebna slovenska okrožnica za namestitve začasnih profesorjev. Pozneje smo dobivali le dodatno okrožnico, nato samo slovenski seznam stolic na slovenskih srednjih šolah, letos pa niti tega ni bilo.

Vsakokrat je bilo posebej zahtevano, da morajo prosivci na slovenskih šolah popolnoma obvladati slovenski jezik, kot pogoj za namestitev. Letos zastoj iščemo kaj sličnega. Nihče ne protestira, smo vsi zadovoljni?

Razpis štipendij in izletov

Republiški sekretariat za šolstvo v Ljubljani je tudi za prihodnje leto razpisal šest štipendij za učitelje in profesorje na Tržaškem, ki bi se želeli izpopolniti v slovenščini ali pedagogiki.

Prav tako je bil določen poučni izlet za 30 dijakov srednjih šol, ki bodo v maju obiskali lepote in zanimivosti Slovenije. Tem bodo sledili v juliju maturanti. Upamo pa tudi na počitniški seminar za šolnike.

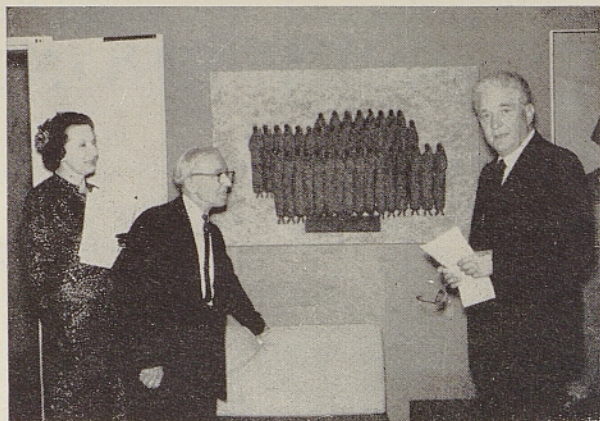
v nekaj stavkih.....

KOT PRIZNANJE ZA DELO NAGRADO

V torek po veliki noči je Hranilnica in posojilnica slovenskih župnij v Torontu podelila nagrado 250 dolarjev akademskemu kiparju FRANCETU GORSETU kot priznanje za njegovo delo.

G. Peter Markeš, ki je nagrado izročil, je med drugim dejal ob tej priliki:

»Gospod France Gorše je Slovenec, kristjan in umetnik. Težko bi bilo reči, kaj je prvo, v čem je večji, vse troje je istočasno, v vsem tro-

Kipar France Gorše na svoji razstavi. Obiskal ga je senator Lovše z gospo

jem je velik. Takega je izoblikovala domovina, v teh treh svojstvih ji je služil, ko

je bil še doma in ji danes še vedno služi, kot Slovenec, kristjan in umetnik daleč v

širokem svetu. Tujina njegove osebnosti ni prav nič pokvarila, kvečjemu obogatila, razširila je meje njegove delavnosti, prinesel je slavo slovenske kulturnosti v široki svet.

Kar občudujemo v njem, je to, da svojega slovenstva ne skriva, da krščanstva in umetniških kvalifikacij ni prinesel dolarju na prodaj. Njegovo osebno zvestobo občudujemo. Poudarjam, da še vedno služi slovenskemu ime- nu kot kristjan in umetnik. Zgled nam je dal, kaj se pravi živeti svojemu poklicu za vsako ceno. Ko bi mogli ta vzgled pokazati vsem slovenskim izobražencem, zlasti tistim, ki so dali svoje sposobnosti in svoje talente tujstvu v zadoščenje svoje osebne ničimernosti; slovenstvo, ki si- lo trpi, pa ne ve zanje, ker se ga sramujejo.

SREDNJEVEŠKE IKONE NA ZNAMKAH

Jugoslovanska poštna uprava je izdala serijo znamk nabožne vsebine, ki predstavljajo veliko umetnost: srednjeveške ikone-nabožne slike na lesu. Doslej smo bili vajeni umetniških znamk, ki so predstavljale posamezne umetnine: portale, okna, stavbe itd. Tokrat pa so znamke posvečene celotnim nabožnim slikam Matere božje in Križanega. Jugoslavija je sicer že pred leti: 1932, 1937, 1940, 1941 in 1945 izdala umetniške znamke. Po letu 1956 pa je jugoslovanska pošta izdala večjo vrsto znamk, na katerih je bila cerkev sv. Donata iz Zadra, portal Marijine cerkve samostana Studenica, umetnine iz šibeniške stolnice, leta 1959 blejski otok s cerkvijo in podobne. V aprilu

je bilo danih v javnost šestero znamk. Pet z Marijinim motivom in ena Križani Kristus. Znamke so reprodukcija ikon iz XIII, XIV in XV. stoletja. Znamke predstavljajo: Mater božjo iz XV. stoletja, ki se nahaja v cerkvi sv. Jurija v Prizrenu; Marijino oznanjenje iz XIII-XIV. stoletja, ki se hrani v državnem muzeju v Ohridu; sveta Saba in Simeon iz XV. stoletja iz državnega muzeja v Beogradu; Snemanje s križa iz XIII-XIV. stoletja iz državnega muzeja v Ohridu; Križanje iz XIII. stoletja iz cerkve svetega Klimenta v Ohridu in Mati božja z Detetom iz splitske cerkve »Gospa od Zvonika«. Najvišja naklada v vrednosti 0,50 Din je dvomilijonska, najnižja v vrednosti po 5 Din pa je izšla v nakladi le dvesto tisoč. Ljubitelji in zbiratelji znamk se bodo morali zelo potruditi, da si bodo zagotovili celotno serijo.

M. S.

GLEDALSKI LIST LJUBLJANSKE DRAME

je ponatisnil kritiko Mladike o gostovanju Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Gre za gostovanje z Linhartovim Matičkom. J. Peterlin, ki je kritiko napisal, je tedaj poudaril, da je gostovanje ljubljanske Drame pokazalo visoko raven slovenske gledališke umetnosti. In še, da je slovenski človek na Tržaškem čutil, da mu pri- naša osrednje dramsko gledališče iz Ljubljane ob praznovanju stoletnice slovenskega gledališča zares nekaj lepega in pomembnega in kako smo doživeli ob gostovanju resnično kulturno praznično razpoloženje.

Celotni članek je objavil Gledališki list ljubljanske Drame v svoji 8. številki.

»PLEIADES«

»Pleiades« je eden izmed mnogih godalnih ansamblov. Najbrže ne bomo nikogar žalili, če bomo rekli, da so postale te skupine nekaka moda. Vendar se »Pleiades« le razlikuje od tolikih drugih godalnih skupin. Mladi godci današnjega časa kaj radi postanejo kar poklicni

godci. Hočejo igrati čim več, pustijo si rasti lase in skušajo biti čim bolj originalni. Gre jim za to, da zaslužijo njihov ideal je, da bi naredili čim prej ploščo.

Fantje v »Pleiades« pa so najprej študentje, potem šele godalna skupina. Zato jim ni za originalnost z dolgimi lasmi, ne za to, da bi igrali čim več...

Igrajo tudi narodne melodije, ne samo popevke, ki so v zraku. Radi popestrijo slo-

Gospod profesor in mojster: Z veseljem in ponosom vam sporočam, da je bil predlog za nagrado slovenskemu kulturnemu delavcu na tem mestu sprejet soglasno in o-dobren na občnem zboru in smo bili veseli, da je ta nagrada pripadla vam. V imenu tukaj navzočih vam torej poklanjam to naše skromno priznanje vaši zvestobi, ko v širokem svetu vztrajate v nenehnem delu kot Slovenec, kristjan in umetnik. Bog blagoslavljalj vaše delo in na-pore do končnih mej človeškega življenja.»

(Po Glasu k. a.)

Prof. Goršetu, ki je po zadnji vojni več let poučeval na tržaškem slovenskem liceju, tu ustvarjal in razstavljal svoja dela, zdaj pa živi v Združenih državah, tudi mi iskreno čestitamo.

SLOVENSKI PASIJON SE VEDNO ZA MEJAMI?

(v cerkvi v St. Lenartu)

Ob prvi izvedbi, kakor ob ponovitvah je kritika poudarila literarne, estetske, duhovne in odrsko gledališke odlike Mahničevega Slovenskega pasijona. Naša revija je pisala o velikem vtisu in uspehu, ki ga je to delo doživelo v Trstu in v Beneški Sloveniji. Mislimo, da se ne motimo, če trdimo, da je to največji uspeh, ki ga je tr-

žaško gledališče doživelo s kako slovensko noviteto.

Letos je tržaško gledališče nekako mimogrede gostovalo s tem delom v Celju. A vse je bilo nekam tiho, obisk ne najboljši in zdi se, da je bila tudi reklama za predstavo nekam skromna, skoraj sramežljiva. Prepričani smo, da bi na tako predstavo povabila tudi Družina slovenske ka-

toličane, a najbrže za to ni bila naprošena. Slovenski pasijon bi moral zapustiti v Sloveniji vse drugačen vtis in odmev in bi morale biti mnogo večje dvorane premajhne, da bi sprejele občinstvo, če bi bilo občinstvo na lepoto teh predstav pravočasno in jasno opozorjeno. In prav s tem delom bi lahko tržaško gledališče v osrednji Sloveniji opravilo tisto vlogo, ki je morda kako drugo gledališče do zdaj še ni moglo.

Kot smo slišali, je želelo naše gledališče nastopiti tudi na Sterijinem pozorju v Novem Sadu s Slovenskim pasijonom, pa baje komisija dela ni sprejela. Če je vse to res, dobi človek vtis kot da to Mahničovo delo, ki nosi v sebi veličino, tragiko, vero in vsebino slovenske duše, gledamo še vedno lahko samo za mejami Slovenije.

Dr. Kolednik z Jurčičevim pranečakom

govo vsebino. Potrebno za našo samozavest in za pričevanje, da smo in da imamo povsem svojo lastno posest, pravico do nje in svoj lastni obraz v množici ljudi.

Zato blagoslovljene roke dela in blagoslovljen razum, ki odstira zaveso našega slovenskega sveta in nas predstavlja in seznanja z velikim svetom!

Ob tej misli sem se spomnil na tihega delavca, ki ne išče slave in priznanja, ampak iz ljubezni do vsega našega predstavlja dela najboljših naših ljudi najširšemu krogu narodov — na dr. Kolednika. Njegov ljubeznivi pozdrav iz Podgorij na Koroškem me je povabil k sebi. Tam na Koroškem je zgradil kar velik dom, v katerem naj bi našli svoj počitek stari slovenski duhovniki, pa tudi tisti, ki so kdaj z duhovniki delali, to so osamelci cerkvniki in gospodinjske pomočnice, za katere se navadno na njihova

stara leta nihče ne spomni, češ, kdo se bo zmenil za stare farovške kuharice! Do zdaj je prostora v tem domu, ki ga je nazval dr. Kolednik za »Domus Christi«, za 35 ljudi in ga bo še nekaj več. Ustanovo misli dr. Kolednik pokloniti Slovincumu.

Tu tedaj dr. Kolednik, povajavec Jurčiča in Finžgarja in Terčelja in še tolikih drugih, živi in dela. Preteklega maja je dopolnil tam proti koncu meseca svoj 60. rojstni dan. Če se ga nismo tedaj dosti spomnili, naj nam bo dovoljeno v letošnjem maju, preden bo sprejel 61. leto nase, da mu izrečemo čestitke k rojstnemu dnevu in zahvalo za vse njegovo delo. Predvsem zahvalo, da je odstiral zastor našega, včasih tako zaprtega sveta, in da je s tem utrjeval našo bitnost.

Naj v polnosti zdravja in moči nadaljuje svoje dragoceno delo!

J. P.

DR. FERDINAND KOLEDNIK SE VEDNO ODSHIRA ZASTOR

Kako prav je in kako potrebno, da svet spoznava in odkriva slovenski svet in nje-

vensko prireditvev in ohranjajo dostojanstvo študenta.

Vsi so z Opčin in ko je bila pred kratkim na radiu Trst A oddaja »Pod farnim zvonom« posvečena Opčinam, so nastopili kot del openske skupnosti. Ze prej so imeli posebno oddajo na radiu. To jim zadostuje. Igrajo iz veselja in iz ljubezni do glasbe.

Njihov prihodnji nastop bo na slovenskem taboru na Re-pentabru.

KAKO SKRBE ZA ROJSTVA DRUGOD

Na primer Bolgarija: bolgarska vlada je uvedla nekaj ukrepov, ki naj vzpodbujajo državljanke k spoštovanju družine in ljubezni do otrok. Namesto dosedanjih 16 levov za prvega otroka bodo dali mladim družinam odslej 20 levov. Za drugega otroka bodo namesto 40 levov prejemale dru-

žine odslej nagrado 200 levov. Nagrado 80 levov za tretjega otroka so zvišali na 500 levov. Podobno tudi za nadaljnje otroke. Tudi otroške doklade za otroke so povišali. Neporočeni bodo morali plačevati samski davek v višini 5 odstotkov od svojih dohodkov.

Ali ne bi mogla naša narodna manjšina nekaj storiti, da bi z lastnimi sredstvi prispevala k spoštovanju in opori družinam? Morda je po-

klican socialni odsek Slovenske skupnosti k temu, da bi zbiral prostovoljni davek samec, ki jih je kar precej med nami, dobrotnikov, premožnih in manj premožnih ljudi, in bi s tem zneskom podprli družine z več otroki in vse storili, da bi ustvarili javno mnenje, ki bi spoštovalo in cenilo našo družino in pokazalo veselje ob novih rojstvih naših otrok. Načinov za to ni malo. Saj je končno tu ključ našega obstanka.

RUBIJSKI GRAD PRI SOVODNJAH IN NJEGOVI GOSPODJE

I.

V objemu šumeče Soče in vijugaste Vipave so razpotegnjene dolge in prijazne Sovodnje tja do kraške rebri, kjer se skrivajo razkrhnjeni stolpi rubijskega gradu v svežem bršljanu. Kot mehka idilična pesem se ti zazdi ves ta ljubi kraj, ki leži na robu goriške ravnini, vse pretkane z rjavimi njivami, zelenimi travami, sivimi cestami in sinjimi valovi. Slišiš, kakor, da ti šumljajo pesem:

So mar prenesli semkaj kos nebes? —
Tam grad v bršljanu s stolpi sanja,
v Vipavo vrba se srebrna sklanja
in Soča teče čez šumeči jez.

Da, prav tam pri »Špici« je vodila »cesta narodov« čez vodo in preko Gmajnice leta 491. vzhodno-gotskega kralja Teoderiha Velikega v italjske ravnine.* Že v rimskih časih je bil torej kraj važen za prehod čez obe reki. Zato je imel brez dvoma tudi svoj utrjeni »castellum« ali »speculo«, ki je varoval cesto iz Ogleja v Vipavsko dolino; en del te ceste še danes poznamo kot »stradalto« iz Sovodenj in mimo Peči. Pod rimskim gradom so že stale prve taberne z naseljenci, predniki današnjih Cotičev, Devetakov, Hmeljakov, Peliconov, Petejanov, Tomšičev in drugih, ki nosijo poleg priimkov še stara hišna imena: Tuoščevi, Žefetovi, Julkini, Božji, Štefčevi in podobna.

Na kraju stare rimske utrdbe so se dvigali kasneje stolpi in zidovi srednjeveškega gradu v Rubijah. Tu je tudi bilo nekoč sovodenjsko središče in fevdalna gosposčina. Vsa goriška okolica je bila posejana že v zgodnjem srednjem veku z gradovi po gričkih in rečnih sotočjih. Idealen kraj za utrdbo je bil pa prav ob dveh sovodah, Vipave in Soče, v Sovodnjah.

Prvi gradovi po naših krajih so bili samo utrjeni stolpi, ki so imeli vhod šele v višini prvega nadstropja. Dohod je bil mogoč samo po lestvi, katero so stanovalci potegnili navzgor v mraku ali ob sovražnem napadu. Stolp je bil razdeljen na več nadstropij, ki so imela po eno okroglo sobano z ozkimi, debelimi okni. Okenška odprtina je bila zato podobna dolgi in ozki veži. Na dnu stolpa so imeli stari fevdalci vlažne in temne celice za ječe neposlušnim podložni-

kom. Okrog stolpa se je vlekel nasip z leseno palisado in pod njim jarek. V poznejšem srednjem veku so gradili med stolpom in nasipom stanovanjska in gospodarska poslopja, ki so bila zopet vsaka zase utrjena. Vso to skupino zgradb, postavljenih večinoma brez pravega načrta, je obdajal visok, nazobčan zid. Običajno je imel obliko kroga ali elipse, ker predstavlja ta oblika najmanjši obseg pri največji notranji površini. To je pri grajskih zidinah zahtevalo manj stroškov in časa. Pozneje so začeli graditi tudi četverkotna obzidja z močnimi stolpi na vsakem oglu kot je primer pri rubijskem ali devinskem gradu in pri večini gradov po naših Brdih. Šele v 16. stoletju so uvedli francoski in avstrijski stavbeniki trdnjav obliko zvezde, kot je Palmanova, ki ima najmanj takozvanih mrtvih kotov, ki bi se ne mogli braniti z obzidja. Skozi zid so vodila na plano debela in z železom okovana vrata; preko njih se je vzpenjal nekak balkon ali berteska, raz katerega so vlivali branilci vrelo olje in smolo na sovražnika, če se mu je posrečilo udreti preko jarka in mostu na veso do glavnih vrat. Ta so bila vedno zaprta; za pešce so stražarji pustili odprt le ozek prehod poleg njih, ki so ga imenovali »pusterla«.

Fevdalni gradovi so se zelo razlikovali drug od drugega, ker so jih gospodarji morali prilagoditi namenu in okolju. Po naših krajih so bili viteški in grofovski gradovi do konca turških vpadov in beneških vojn večinoma obrambne točke, kot je grad Ostrovica na Koroškem. Po 17. stoletju so se gradovi spremenili v graščinska bivališča. Ohranila so še nekatere stolpe in utrdbe, toda središče novih gradov je postala palača, kjer je stanovala grofova ali galdaldova družina ter je nadzorovala dela na obširnih grajskih posestvih. V urbarjih se zasledi ime »haus und turn«, to je »hiša in stolp«, za te vrste grajskih bivališč.

Takšno dvojno dobo je preživel tudi grad v Rubijah, ki je moral v toku dolgih stoletij spreminjati svojo zunanjo obliko. Ob zelenih valovih vijugaste Vipave se dvigajo z bršljanom popolnoma ovite razvaline gradu, ki se razgleduje po goriški ravnini. Močno okrušeni stolpi kar kipijo iz ovijajočega zelenja kot neme priče starodavnega grofovskega sijaja; blešča vojsk in vitezov; predikantov, ki so ljuliko sejali; beneških napadov, francoskih grenadirjev vse tja do strašnega razdejanja zadnjih vojn. Dobršen del goriške zgodovine se je odigraval tudi v zvezi s tem gradom med Goriško in ravnino in Krasom.

* Deo propitio Santii fluenta transmisimus (z božjo pomočjo smo šli preko soških tokov) piše zgodovinar Kasiodor o tem prehodu.

Na tem prvem kraškem parobku pri sovodju Vipave in Soče je bržkone stalo že staro gradišče. Rimski osvojevalci so nedaleč odtod potegnili cesto iz vozlišča v Ogleju in so jo izpeljali skozi Sovodnje po »stradalti« na Peč in dalje skozi Vipavsko dolino. Če sodimo po skopih poročilih in nekdanjih obrisih, je stal prvotni srednjeveški grad približno na istem mestu, nasproti Malnišča, že v 12. stoletju. Zgodovinski viri nam ne povedo nič točnega o prvotnih grajskih gospodarjih v Rubijah do 15. stoletja. Ko je izumrla goriška grofovsko dinastija in je po dedni pogodbi pripadla vsa Goriška Habsburžanom, je spremenil tudi rubijski grad svoje gospodarje in zunanje lice.

Nova grofovsko rodbina Torre, ki si je privzela še nemško ime Thurn in dodatek Valsassina, je prišla iz milanske okolice v avstrijske dežele že ob koncu 12. stoletja. Torre ali Thurni so postali oskrbniki goriških grofovskih posesti. Volvino ali Salvino iz te rodbine je bil leta 1332 odposlanec pri oglejskem patriarhu. Menda je prav zaradi te službe dobil v fevd zemljo v Rubijah, v urbarjih zapisano Rubiach. Sosednji kraj onkraj Vipave je takrat tudi nosil svoje sedanje ime. V urbarjih beremo že okrog leta 1200 ime »Mohor Zwetina in Zowodin«, v Sovodnjah; pisano tudi Sauodna. Poleg imena kraja zvenijo tudi osebna imena že popolnoma slovensko. Le-

ta 1475 zasledimo v Sovodnjah priimek Primic, pisano Primitz ali leta 1501 ime podložnega kmeta Jerneja Praznika.

Že omenjeni Volvino della Torre je imel v posesti tudi Sv. Križ, Ravnico in gastaldijo v Tolminu. Polagoma pa si je ta plemiška rodbina dobila fevde še v Vipolzah, v Devinu in v Renčah, po katerih so dobili še dodatni priimek Hoffer.

Rubije niso bile sedež obširnejšega urbarialnega gospodstva, ker so Thurni ali Torreji sami osredotočili svojo oblast v Devinu. V Rubijah pa so postavili novi grad v obliki štirikotnika s štirioglatimi (ne okroglimi) stolpi na vsakem oglu. Posest rubijskih gospodov se je širila po vsem kraškem pobočju od Vrha navzdol, z Rubijami in Sovodnjami vred. Kot smo že brali, se oba kraja Rubiach in Zowodin ali Sauodna imenujeta že v 14. stoletju. Rubijska gosposčina se je najbolj povzdignila pod grofom Francem Thurnom. Njega je postavil cesar Ferdinand leta 1542 za goriškega kapitana, nekakega vladarjevega namestnika. Pod njegovim vodstvom se je uredila uprava vse goriške dežele. Po naših vaseh je vladalo takrat pravo blagostanje. Grajski urbarji iz Rubij navajajo, da je veljala orna vina 16 krajcarjev, mernik pšenice pa deset in pol krajcarja.

(Dalje)

MARIJAN BRECELJ

Príčakovanje

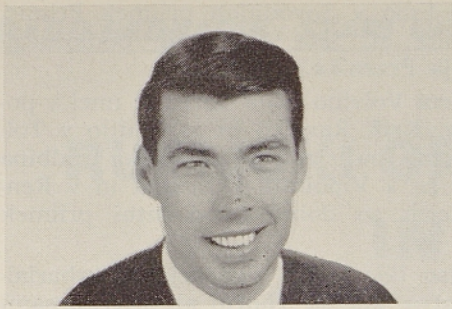
Ovele vrtnice so kakor kri rdeče,
umaknil se je dan vélike sreče,
le ustnic se drži dih tvoje kože
in v srcu nosim liste tvoje rože.

Samoten, sam, zdaj iščem tvojo roko,
samoten, sam, občutim, da globoko
si se zajedla vame, kakor reka,
ki v mehko ilo svojo strugo seka.

Rad bi dejal ti: »O, nikar! Obstani!«
A srce vpije: Ne, naj po omami
vseh srečanj s tabo ne spuoti obljava...
Daj, skrajšaj čas do prvega poljuba!

V SLOVENSKI BENEČIJI

NE MOREMO MIMO

majskega razgibanega političnega vzdušja. Nosilec edine slovenske politične liste za deželni svet je dr. Drago Štoka, član tudi uredniškega odbora Mladike. Posredujemo razgovor z njim.

Dobil sem ga pred hišo. Pravkar je prišel domov. Dr. Drago Štoka, nosilec kandidatne liste Slovenske skupnosti se je vrnil z nekega shoda. Koliko shodov je imel danes? Osem. Štiri v Trstu in štiri v okolici.

Vem, da si utrujen, Rad bi Te kaj vprašal za Mladiko. Kako si postal nosilec liste?

Za nosilca liste me je določil najprej svet Slovenske skupnosti 27. marca. Njegov sklep je z večino večino potrdil občni zbor. Prisotnih je bilo 87 članov občnega zbora. Od teh so trije glasovali proti mojemu imenovanju, trije so se vzdržali, vsi ostali pa so potrdili sklep sveta.

To je res lepa večina. Pomeni tudi Tvoj osebni uspeh. Ne dvomim, da boš izvoljen.

Za imenovanje se nisem potegoval, a sem ga na prigovarjanje prijateljev sprejel. Naložili so mi težko breme. Če bom izvoljen ali ne, pa je odvisno od slovenskih volivcev. Za izvolitev sta še dva pogoja. Najprej mora dobiti Slovenska skupnost toliko glasov, da dobi enega svetovalca, poleg tega pa moram dobiti toliko preferenčnih glasov, da bom izvoljen.

Kakšen program zastopaš?

Moj program je program Slovenske skupnosti. Ona ga je določila in jaz ga bom skušal v primeru izvolitve vestno izvajati. Je pa precej obsežen in bi ga zdaj v podrobnosti težko ponovil. V celoti ga je objavil list »Slovenska skupnost«. Vsebuje splošne in narodnoobrambne točke, ostali del pa sega na socialno, kulturno, delavsko, gospodarsko, športno in dobrodelno področje, v kolikor te stvari spadajo v pristojnost deželne uprave. Novi deželni svet čaka še precej važnih zakonov. Naše zastopstvo bo moralo paziti in zahtevati, da ne bodo prezrli Slovencev. Na splošno bom nadaljeval delo dosedanjega svetovalca dr. Škerka. Kakor vedno, bodo pristojni organi Slovenske skupnosti tudi v bodoče določali našo politiko na deželi. Pri tem bodo seveda upoštevali, da smo v koaliciji z goriško Slovensko demokratsko zvezo in s Slovensko levico v Trstu. Kdor bo izvoljen, ne bo zastopal samo enega partnerja, ampak vse.

Vidim, da veliko govoriš na shodih. Ali imajo shodi danes še pomen?

Po moje ga še imajo zlasti za nas Slovence. Slovenska skupnost z njimi izpričuje svojo prisotnost. Gledamo, da kljub raznim težavam ne bi izpustili nobenega kraja. Važni pa so zlasti v središču mesta. Tu slovensko govorimo samo govorniki Slovenske skupnosti, kakor imamo tu samo mi slovenske lepake. Druge stranke, ki imajo v svojih vrstah nekaj Slovencev, se tega sramujejo. Zame pa je ponosno govoriti slovensko sredi mesta in pokazati, da tu živimo Slovenci.

Ali bi lahko povedal, kaj Ti je v tem položaju posebno pri srcu?

Mislím na vse slovenske probleme. Na vprašanje, kaj mi je posebno pri srcu, pa nisem prav nič v zadregi. Beneški, rezijanski in kanalski Slovenci in naša mladina. Prvi zato, ker še ne uživajo osnovnih narodnih pravic, čeprav živimo v drugi polovici dvajsetega stoletja. Pri srcu mi je dalje mladina, saj se tudi sam še rad prištevam med mlade, čeprav imam že tri križe na hrbtu. Mladina mora ostati zvesta svojemu narodu, ona je nadaljevalka naše narodne biti. Gre za njeno bodočnost. Pri graditvi bodočnosti — in to ima pred očmi Slovenska skupnost, čeprav ne pozablja na današnje razmere — hoče mladina sodelovati, jo soustvarjati. Zelo sem vesel, da ohranja mladina narodno zavest pri živahnem športnem delu. Vesel sem tudi, ko vidim, kako mladina z veseljem in idealizmom sodeluje pri volilni kampanji Slovenske skupnosti.

Vem, da si pravnik, kar je za deželni zbor, ki je zakonodajni organ, zelo potrebno. Vendar morda kdo sodi, da si še mlad za to mesto. Kaj praviš k temu?

Na ta pomislek so odgovorili že tisti, ki so me določili za nosilca liste. Seveda bo to delo zahtevalo dosti napora. Skušal bom združiti polet mladega rodu z izkušnjami starejših. Sicer pa ne bom uganjal kakšne osebne politike, ampak bom delal tako, kakor bodo sklenili organi Slovenske skupnosti.

Ali bi rad za konec še kaj posebnega povedal?

Le to, da bi bili vsi Slovenci res enotni. Da bi ne bilo sovraštva in zavisti med brati, ampak da bi bili čimbolj složni. To je moja srčna želja.

A. R.

MARTIN JEVIKAR

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA (NADALJEV/NJE)

MIROSLAV KOSUTA

Rodil se je v Sv. Križu pri Trstu 1936, dovršil v Trstu klasični licej, v Ljubljani pa germanistiko in svetovno književnost. Sedaj ureja mladinske oddaje na Radiu Ljubljana.

Pesniti je začel v Literarnih vajah, v Ljubljani pa je stopil v tamkajšnje revije. Leta 1963 je izšla v Kopru njegova zbirka *Morje brez obale*, ki obsega 37 pesmi v naslednjih oddelkih: Pomladno popoldne, Sipina, Biser-nica, V produ, Razklani jambor, Zlizada obala in Akvatinta.

V prvem oddelku je nežna ljubezenska lirika, zasajana, nekoliko razigrana, večkrat boječa; »preko travnika svoje mladosti / sem stekel / in si natrgal polno naročje / živo pišanih sanj« ter jih poklonil deklici. V Sipini toži, da je popoldne pusto; pusta je obala spomladi; pot ob reki te spominja mladosti; v jeseni piha veter brez svežine in topline; sonce prebuja mrtvo jutro; trudnost prihaja. V Biser-nici meditira o morju, toda pesmi niso dovolj jasne in izrazite. V Razklanem jamboru toži: Čas gazi naša telesa; mrtvo sonce ziblremo; ljudje se gredo miši in nastavljajo pasti drugim; ostal je brez besed in prazen; gora raste nad dolino in mu bo s plazom zasula srce; umiral bo v največjem soncu in konji bodo tekali po njem. Sledi spet erotika. Zadnja pesem v zbirki je Akvatinta: »Delfini, pljuskanje, pene. / Prebujanje v jutru. / Delfini s soncem v očeh. / Hrepenenje poldneva. / Samotni in zapuščeni. / Votli. / Kdaj bomo umrli / in ničesar več: / morje je vrglo delfine na breg. / Večer, / večer.«

Zbirka je nežna, miselno skromna, bolj idilika kakor zrela moška izpoved. Košuta se je le rahlo dotaknil življenjskih vprašanj, zanj je vse »nekje v izvenčasju«, v katerem je ljubezen glavna vsebina tega bivanja. Najboljše pesmi so impresionistični morski pejsaži, a še v teh je preveč opisen, premalo izpoveden, morje mu je bolj okvir kot lirično doživetje.

BRUNA PERTOT

Rodila se je 1937 v Barkovljah (Trst), dovršila v Trstu klasični licej in univerzo (književnost), sedaj uči na slovenski srednji šoli.

Pesmi je priobčevala najprej v Literarnih vajah, nato v koroški Veri in domu ter tržaški Mladiki. Leta 1961 je prišla do pesniške zbirke *Moja pomlad*, ki obsega 40 drobnih pesmi, nežnih in osebnih, kakor da bi bile nastale v idilični odmaknjenosti od trdega sveta. V Pomladnih pismih sramežljivo vabi fanta »na sončni sprehod / po domači grudi«, da bo slišal peti »noje bore«, na barkovljanski obali ima privezan čoln, z njim ga bo popeljala od kraja. »Večer je. / Iz paštnov erte / v cvetju zadišijo, / in slani veter / otresa cvetni prah. / Ko na september / latniki nam dozorijo, / utrgam zate / sončen, zlati grozd.«

V oddelku Zimske pesmi se spominja odsotnega fanta, a tudi tu brez posebne tragike, z rahlo melanholijo. Kakor vsi primorski pesniki tudi Pertotova ni mogla mimo borov, stražarjev kraške pokrajine, in jim je zapela štiri pesmi Mojim borom. Tudi v ostalih pesmih je narava stalni spremljevalec pesničinih misli in čustev, lepa obmorska pokrajina v vseh letnih časih.

Knjiga ne prinaša novih razodetij, vendar odkriva košček lepote in ljubezni do domačega človeka in zemlje nežnega dekliškega srca.

MARIJA MIJOT

Rodila se je v tržaškem predmestju pri Sv. Ivanu 1903 ter dovršila dvoletni slovenski trgovski tečaj. Posvetila se je prosvetnemu delu, vmes pa že od 16. leta piše pesmi v domačem narečju ter jih priobčuje v Primorskem dnevniku in Jadranskem koledarju. Snov zajema skoraj izključno iz starih šeg ter iz vsakdanjega življenja svetoivanskih slovenskih ljudi.

Leta 1962 je izdala Mijotova zbirko *Souze in smeh*, ki obsega 25 narečnih pesmi. Po lastni izjavi je hotela ohraniti potomcem nekdanje vzdušje, navade in običaje, ki tako naglo torejo v pozabo. Dosegla pa je več, kajti pri nekaterih pesmih čutimo pravo pesniško žilico, ki poje o njenih osebnih občutkih, o naravi in ljudeh, o sončnem zatonu nad morjem, o prebujanju jutra, o poletnem poldnevu na Griži, o svetoivanskem sejmu, razgovoru peric, ljubezni itd. Vse to je podano naivno in preprosto, a silno domače.

Za primer samo kratka pesmica Muaja mladust: »Kaku revno je u mladuste blu žulenje. / U'jske skuze ta narbulša leta. / Se kruha črnega je mrva bla n'n šteta. / U smehe, juoke utruk samo trpljenje!«

Mijotova je napisala tudi enodejanko *Slika iz življenja svetoivanskih manderjerjev* (1959), in sicer v narečju.

MARKO KRAVOS

Rodil se je 1943 v internaciji v Montecalvo Irpino v južni Italiji, dovršil klasični licej v Trstu, študira slavistiko v Ljubljani. Pesmi je začel zlagati v Literarnih vajah, odtod je prešel v različne revije, kot so Problemi, Sodobnost in tržaški Zaliv, katerega je sourednik. Obširneje se je predstavil v skupinski knjigi mladih pesnikov in pisateljev, ki je izšla leta 1967 v Ljubljani pod naslovom *Stirinajst*; zastopan je tudi v *Rusem mostu*.

Kravosov doživljajski svet je mnogovrsten, vendar mu je najbližji Kras s svojo lepoto in značilnostjo (S trgatve, Jesenska, Kraški večer idr.). Tu je vidna Kosovelova šola. Veliko razmišlja o sebi, ki je »neskončno velik in neskončno majhen« (Stiri podobe). Človek je samo utrinek »na neskončnem nebu« in je en sam ukaz »z dlanmi proti nebu / verjeti v dobro« (Trenutje).

Zanimiva je nekakva pravljiica v petih pesmih o Fu Sarnovih delih (Iz knjige o sreči, Sesta plošča). Pesmi so polne humanizma, daleč od sodobne alienacije, napisane v tekočih in svežih verzih.

IRENA ZERJAL-PUCNIK

Rodila se je 1940 v Ricmanjih pri Trstu, dovršila v Trstu klasični licej, se vpisala na slavistiko v Ljubljani, se poročila s pesnikom Pučnikom, sedaj živi doma. Prve pesmi je objavila v Literarnih vajah, najboljše pa v Perspektivah, Problemih in Zalivu. Izbor je izšel v *Rusem mostu*.

Pučnikova se je v Ljubljani pridružila najmlajši pesniški generaciji, ki je razbila pesniško obliko in logično misel. Njene pesmi so obtožba sodobne slovenske stvarnosti doma in v zamejstvu, govore o osamljenosti, o nezumevanju med ljudmi, o borbi za obstoj: »trde mirze so stvari ob meni / oznanjam dan kot trpko čisto vino / kot topel kruh mračnjskih let / kot topel enolični kruh / ki človek se najraje mu odreče / in vendar jem ta kruh / in pijem čisto vino / in še verjamem / to je vse kar tu živimo«. Dr. Jože Pogačnik je v *Rusem mostu* o njej zapisal naslednje: »Pesniški svet Irene

JOSIP TAVČAR

Rodil se je 1920 v Dutovljah na Krasu, dovršil italijanski znanstveni licej v Trstu, univerzo je študiral v Benetkah in v Neaplju, kjer je diplomiral iz angleškega jezika in slovstva. Od 1945 do 1948 je poučeval v Koprju, odslej na slovenskih srednjih šolah v Trstu. Od ustanovitve je odgovorni urednik Literarnih vaj, od 1960 umetniški vodja Slovenskega gledališča v Trstu. Kot slovstveni in gledališki kritik in esejist sodeluje pri Radiu Trst A, v Primorskem dnevniku, Jadranskem kalendarju in drugod.

Pisati je začel okrog leta 1940 v italijanščini igre in filmske scenarije, katerih eno so uprizorili (*Filomena la striga*), dve pa sta dobili nagrado. Deset let pozneje se je v slovenščini posvetil novelam, črticam, monologom in dramam. Leta 1957 je Slovensko gledališče v Trstu uprizorilo prvo Tavčarjevo dramo *Pr'hodnjo nedeljo* (izšla v Zborniku XII. sezone SNG v Trstu); sledile so: *Pekel je vendar pek* (1959), *Nicky — zlati deček* (1959), *Zeh pred smrtjo* (1962), *V Honolulu* (1963) in *Mrtvi kanarček* (1966). Na tržaškem radiu pa so izvajali njegove slušne igre: *Ivan in Ivanka* (1958), *Sanjachi* (1959), *Klinika za živčne čudeže* (1962), *Sobojevniki*

ŠTUDIJSKI DNEVI SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV

Letošnjega septembra bodo tretji študijski dnevi slovenskih izobražencev v Dragi. Kakor na prvih dveh srečanjih, tako upa Društvo slovenskih izobražencev, ki te dneve organizira, da bodo tudi letošnji privabili veliko udeležencev. Pričakujejo jih iz Slovenije, s Koroške, Goriške, Kanalske doline, Beneške Slovenije, mnoge, ki žive raztreseni po Evropi in po drugih kontinentih in seveda največ s Tržaške. To so srečanja slovenskih izobražencev brez

razlike, vseh, ki slovensko čutijo. Srečanja, da se snidejo, srečanja, da si izmenjajo misli o najaktualnejših problemih, ki tarajo svet, a zadevajo naš narod in končno srečanja zaradi pogleda v bodočnost in vloge slovenskega izobraženca pri oblikovanju jutrišnjega sveta.

Organizatorji vabijo slovenske časopise doma in po svetu, da bi objavili to vabilo za Drago že zdaj, da bi si tako mogli pravočasno rezervirati čas posebno tisti, ki prihajajo od daleč.

Kot je bilo sklenjeno že lani v Dragi, se bodo pričeli letošnji dnevi v soboto popoldne, 31. avgusta in se bodo nadaljevali v nedeljo, 1. septembra ves dan. Če bi se prijavilo zadosti udeležencev za izlet, bi bil ta v ponedeljek 2. septembra.

Začetek bo torej 31. avgusta popoldne ob 17. uri.

Spored in imena predavateljev bodo še objavljena.

Zerjal-Pučnikove, izpovedan v sodobni inačici svobodnega stiha, je kafkijanski: občutek grozljive absurdnosti, človekove popolne osamelosti in odtujenosti, življenjske bojazni, groze pred družbo in svetom, ki sega z lovskami birokratskega in administrativnega aparata kakor zlohotni polip po človekovi eksistenci. V razkrivanju takšnih neznosnosti, ki jim je izpostavljen sodobni človek, je pesničina veličina in človeška avtentičnost.»

Podobne probleme in v enakem slogu obravnava tudi v črticah, ki so izšle v *Mostu* in *Zalivu*.

Poleg omenjenih pesnikov deluje še vrsta najmlajših, ki se uveljavljajo po tržaških revijah, kot npr.: Filip Fischer, Marina Pertot, Mara Debeljuh, Marija Benedetti in drugi.

Tržaška dramatika je kakor vsa slovenska manj razgibana, čeprav je bilo tudi na tem polju več poskusov. Najizrazitejši dramatik je

(1964), *Sence iz preteklosti* (1965) ter več enodejank. Nekaj dramskih monologov je izšlo v Jadranskem kalendarju in *Sodobnosti*.

Tavčar je v svojih igrah klasični humanist in ga bolijo sodobne zablode. V spremni besedi k dramu *Pr'hodnjo nedeljo* je takole pojasnil svoje nazore o življenju: »Dandanes se vedemo, kot da bi morali živeti samo nekaj trenutkov in bi v teh pičlih trenutkih morali izkoristiti vse, kar nam lahko nudi življenje. Izgubili smo smisel za notranje, moralne vrednote in skušamo nadomestiti to izgubo z nesmiselno težnjo po zunanem blesku. Življenje gre zato mimo nas in se tega ne zavedamo. Namesto da bi uživali skromno življenje, ki nam ga je naključje prisodilo, govorimo in sanjamo o tem, kako bi živeli, ko bi imeli to, česar v resnici nihče ni, ma in ne more imeti, kajti človekov pohlep je — kot je znano — neskončen.« Napačno pojmujeemo tehnični

napredek, »človek veruje danes bolj v proizvode svojega duha kot v samega sebe. Zato izgublja svoje notranje ravnovesje in postaja živčen. Ta živčnost pa je še večja in se izpremeni v pravo duhovno bolezen, če je razlika med tem, kar hoče človek imeti, in tem, kar ima, zelo velika.« (Zbornik, 13-14)

Snovno je Tavčar svetovljanski, preko tržaškega okolja sega v vprašanja, ki zadevajo sodobnega človeka na splošno in v Trstu vidi »okno v svet, preko katerega je doslej prišla v slovensko umetnost nasploh marsikaka nova misel in nova pobuda«. Izrazito tržaško-slovenska je samo črta Prihodnje nedelje, vendar ga še tukaj zanimajo bolj čisto človeški problemi kakor pa narodnostni odnosi, ki jih obravnava le v okviru družine glavnega junaka. Ta junak — učitelj starega kova — se hoče nekako maščevati nad skromnim življenjem, zato tako hrepeni po denarju, po glavnem dobitku na vsakotedenski nogometni stavi, da je slep za vse okrog sebe, slep za družino, ki se končno razleti.

V fantaziji v dveh dejanjih Pekel je vendar pekler avtor pokazal na nemogoče in nesmiselno življenje v dovršenem tehničnem napredku. Prizorišče je fantastični svet pekla, kamor pride po smrti tržaški vojni pridobitnik in prešuštnik, da bi se pokoril za grehe, toda tu najde še vse bolj urejeno in več možnosti za nove grehe, le spremembe in smisla ni nobenega — še ubiti se v obupu ne more. Na koncu je v njem ena sama želja: »Prosim vas, pošljite me na novo zemljo... tu ne morem živeti, saj sami vidite, da ni mogoče... nič ne de, če bom moral spati v ledenih jamah in se boriti z zvermi... samo, da se vrnem...«

Komedija v treh dejanjih Nicky — zlati deček je satira na moderne popevkarje, — kričače, ki navdušujejo mladino in postajajo njen vzor. Avtor je posegel v njihovo zasebno življenje in jih prikazal kot neobgljene igrače managerja in nepoštene okolice, ki jih obdaja. Pred krstno predstavo je Tavčar izjavil: »Preziram svet, ki si ustvarja malike, kakršen je Nicky, ker sem prepričan, da je prav v češčenju takih malikov razlog duhovne zmede,

v kateri živimo. Vsakdo ima zglede, ki jih zasluži. Današnji svet ima za zglede Nickyja, Biby, Rudlja, Susy in Gizdalina. Zato ne more biti boljši, kot je. To je žalostno. To je pravzaprav tragično. In vendar sem si izbral ironijo, da prikazem svoje lutke v njihovem življenju.« (Primorski dnevnik, 1959, 10. nov.)

Drama Zeh pred smrtjo je obsodba »sladkega življenja«, ki se izzivlja v nebrzdani spolnosti. Glavni junak ustanovi klub za tako izzivljanje, toda zaradi ljubosumnosti klub razpade, junak pa spozna, da je ta zadeva že stara in sad moralne izprijenosti, zato se ubije.

Meščanski zakon je obdelal v drami V Honolulu. Mož se je povzpел iz kmečkega rodu do velikega trgovca, družini je omogočil vse udobnosti, žena pa si išče ob robatem možu »velike ljubezni« izven zakona, a je ne najde. Avtor poudarja, kako materialno udobje ne more izpolniti človekovega bistva, ampak tira ljudi v duhovno praznoto, v živčno razdraženost in histeričnost. Ideal vidi v sožitju z naravo, v eksotičnem Honoluluju.

Tragična fantazija v dveh dejanjih Mrtvi kanarček prikazuje, da je človek vse življenje osamljen in nerazumljen. Zapira se v lastni svet neizpolnjenih želj, ki jih skriva pred drugimi ljudmi, ker se boji vseh in vsega. Eden izmed nastopajočih pravi: »Bojimo se postavimo, ljudi in samih sebe. Bojimo se staršev in bratov, predstojnikov in kolegov, prijateljev in znancev. Bojimo se vsega, ker nismo pripravljeni tvegati ničesar. Udobnost je ubila v nas strast.«

Podobne probleme rešuje Tavčar tudi v radijskih igrar. Njegovi junaki so duševni razrvanci in slabiči, ki jih uničuje samota. Dramaturško je avtor osredotočil dejanje na glavno osebo, ki jo je psihološko poglobil in osvetlil od vseh strani, da so njegove igre družbeno kritični in psihološki sodni procesi, v katerih večina propade, nekateri pa se le povzpno do novih spoznanj. Dramaturško so zgrajene realistično z nekaj elementi neorealizma. Z uspehom so jih igrali tudi v osrednji Sloveniji.

KNJIGE IN REVIE

Prof. Rudolf Čuješ, ki že vrsto let deluje na St. Francis Xavier University v Antigonis v Kanadi, je angleško govorečemu svetu predstavil znanstveno knjigo, o delovanju, pomenu in zaslugah škofa Friderika Barage za sociološko-kulturni razvoj kanadskih Indijancev. Knjiga ima naslednja poglavja:

Uvod, slovenski prispevek k indijanski literaturi, sociološko-kulturni razvoj Indijancev, Baragova in Pirčeva misijonska delavnost v Kanadi,

Baragove knjige v indijanskem jeziku, ostala dela v neindijanskem jeziku, ostala dela v neindijanskem jeziku

S tem delom je dr. Čuješ dostojno predstavil škofa Barago in njegov pomen angleško govorečemu svetu. Obenem pa je doprinos k raziskavam o Baragovem delu v Novem svetu. Ob stoletnici smrti škofa Barage (1869) se vrste delavci, ki doma in v svetu raziskujejo njegovo gorečnost, delo in pomen za Slovence, za misijonsko okrožje, v katerem je deloval in za Cerkev. M. Š.

tonu in načinu podajali snov vsak iz svojega obdobja, ki ga je skušal čimbolje in objektivneje prikazati. Svobodna razprava, ki je sledila vsakemu predavanju, je še boljše seznanila poslušalce o obdelani temi. Predavanja so žela velik uspeh, kar je pokazala udeležba, saj so prihajali celo iz oddaljenih krajev. Na vrsti sta še dve predavanji.

Podobna predavanja so bila in so še v Trstu v Društvu slovenskih izobražencev. Vsak mesec so ta srečanja na »višji ravni«, kjer obravnavajo vprašanja, ki zanimajo sodobnega izobraženca.

Podobna predavanja so tudi na Dunaju v Klubu slovenskih študentov. Od tam pa prihajajo križajoča poročila. Eni se sploh ne zanimajo in srednješolsko kimajo, drugi se ne strinjajo, ne marajo diskutirati, ali pa se ogibajo določenih vprašanj.

VRSTE PREDAVANJ

Kot smo že poročali, so bila na pobudo goriških akademikov v SKAD od januarja dalje tedenska predavanja o novejši slovenski zgodovini

in slovenski problematiki na sploh. V Gorico so povabili predavatelje iz Trsta in Koroške, ki so poleg domačega prispevka v demokratičnem

Za mladino in za starše je bila v Trstu cela vrsta odličnih predavanj. Za odraslo mladino so bila taka predavanja v Marijinem domu v Rojanu, v Finžgarjevem domu na Opčinah, v Slomškovem domu v Bazovici in na sedežu Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3. Najbolj sta bila obložena s predavanji in tudi žela največji uspeh primarij dr. Pertl in njegova gospa iz Maribora. Posegla sta res v aktualna vprašanja in z načinom podajanja osvojila poslušalce, pa naj so bili to starši ali pa mladina. Povsod so se udeleženci izrekli pohvalno in izrazili željo, da bi bila še podobna predavanja. V dobi radia in televizije smo včasih zares potrebni, da se pogledamo v zrcalo, da vidimo kakšni smo, kje smo in kam gremo.

M. Š.

I. MAJ V GORICI

Tudi letos je SKPD »F. Sedej« iz Steverjana priredilo prvomajsko slavlje. Navadno je bilo med borovci v Steverjanu, letos pa je bila prireditev zaradi slabega vremena 28. aprila v Kat. domu v Gorici. A tudi v dvorani se je nabralo veliko število ljudi, ker je I. maj tudi za zamejske Slovence velik praznik; verjetno bi bila udeležba še večja, če bi bila prireditev v Steverjanu, kajti že dolgoletna tradicija je, da za to slavlje pohodimo vsi v Brda, da slišimo slovensko besedo in pesem, da po slovensko proslavimo praznik dela. Steverjanska mladina je vedno poskrbela, da je dala temu slavlju slovenski pečat. Občutek domačnosti, veselja in medsebojnega razumevanja smo doživeli tudi v KD v Gorici. K temu so pripomogli naši zbori in razne skupine: »Trio Bordon« iz Doline je predvajal vrsto slovenskih narodnih, moški zbor »Mirko Filej« je zapel štiri pesmi, »Fantje izpod Grmade« so prinesli pozdrav z juga, števerjanski ansambel »Jana« je zaigral poleg slovenskih tudi nekaj modernih ritmov. Veselje in mladostno razpoloženje pa so prinesli na oder števerjanski otroci, ki so zarajali in zapeli, in pa folklorna skupina iz Gorice, ki je dovršeno podala štiri slovenske plesne.

Dr. Drago Štoka je v jedrnatih in kratkih besedah izrazil prvomajsko misel: kaj je prvi maj in kaj mora biti za nas, Slovence, ki smo narod, ki se bori za svoj obstoj in

si skuša ustvariti boljše bodočnost. Upamo, da bo števerjansko društvo vedno organiziralo prvomajsko slavlje, ki nam dajejo zagotovilo, da nočemo kot narod izginiti in da spoštujemo svoj jezik in svojo pesem. Zato je prvi maj za nas delavski in kulturni praznik in zato slovenski.

v l

GLEDALIŠČE

Slovensko gledališče v Trstu je z zadnjo premiero v začetku maja zaključilo letošnjo sezono.

Umestno bi bilo pregledati letošnji repertoar in delo, ki ga je ta ustanova opravila. Pa bomo to storili kdaj drugič. Danes bi želeli samo registrirati zadnji dve predstavi, ki ju še nismo in sicer Kozakov »Kongres« in Marceaujevo »Jajce«.

Za izvedbo prvega dela se je poslužil režiser Jože Babič kar bralne predstave. Taka izvedba ni v nobenem oziru manj vredna, zahteva pa izredno veliko pripravo in bi se zelo motil tisti, ki bi mislil, da je mogoče odpraviti tak nastop kar mimogrede.

Po tematiki je delo zelo zanimivo, saj je vanj zajel Kozak, ta predstavnik poveljnega slovenskega intelektualca, nesoglasje med tem, kar današnji poštene in iskreni človek v svobodi pričakuje in med silo sistema, njegovo lažjo in licemerstvom. Spopad v drami je oster, kajti politična oblast je brezobzirna v izbiri sredstev, ko hoče zmagati. Perfidnost in iznajdljivost čuvarjev političnega reda je mogel tako dobro poznati samo nekdo, ki je bil sredi tega političnega sveta in ki je krvni in idejni sin očetov revolucije, pa se mu je uprl teror in nehumarost in laž, pa je zato hotel v teh dialogih izkričati svojo bolečino in nakazati pot v boljši svet. Zdi se, da Primož Kozak v tem delu še ni dal zadnjega odgovora in nakazal dokončne rešitve, morda tega ni mogel, vendar je poti nakazal. Avtorja odlikuje velika prizadetost in odprtost in resnicoljubnost. Če je njegovim izpovedim v ljubljanski Drami občinstvo ob odprtih scenah navdušeno ploskalo, je to razumljivo, po drugi strani pa je tudi razumljivo, da tržaški gledavec ni tako neposredno prizadet, ker živi v drugačnem družbenem ustroju. Gotovo pa je, da je delo v literarnem oziru med vsemi njegovimi deli najbolj poetično, dialogi izbrušeni, njegov miselni element pa tako zgodovinsko

dokumentaričen, da bo drama ohranila svoje mesto v slovenski dramski in gledališki izpovednosti.

Kot smo že rekli, ni imela zaradi načina izvedbe tistega učinka kot bi ga lahko imela, čeprav so skušali igravci na najboljši način opraviti svoje delo. Taka predstava bi imela večji učinek v manjšem prostoru in bi morala biti namenjena bolj izbrani občinstvu. Tako širok krog kot ga zajemajo stalni obiskovavci gledališča, pa ni najbolj zadovoljen z vključitvijo takih predstav v redni abonma. Vsi ti pomisleki pa ne zmanjšujejo vrednosti dela, niti prizadevnosti izvajavcev.

Verjetno je želela uprava razbremeniti težo repertoarja z zadnjo predstavo, ko je izbrala Marceaujevo »Jajce«. Po lahkotnosti bi to delo utegnulo rešiti gornjo nalogo, a je vendarle tako plehko, da ni moglo zadovoljiti.

Zadovoljni smo, da je potrdil naše gledanje o nalogi tukajšnjega gledališča, ki smo jo imeli priliko že večkrat izraziti, tudi predsednik Slovenske akademije Josip Vidmar, ki je v Delu 9.V.1968 o tej predstavi zapisal: »K izboru te igre samo še pripombo. Zdi se mi, da za tržaško gledališče to delo nikakor ni ustrezno. Gledališče igra Tržačanom, igra pa tudi slovenskemu okoliškemu življu, ki je večidel kmečko. In če se bo tržaški meščanski svet še kako zabaval ob tej komediji, sem prepričan, da bodo deželari v najboljšem primeru samo začudeni, če ne kratkomalo nezadovoljni ali celo ogorčeni nad njo, in to po pravici.«

P.S. - Poleg ostalega mislimo, da bi bilo pravilno navesti, da je predstava za mladino do določene starosti, kakor imamo to navedeno pri filmih. Posebno še, če imamo »dijaške abonmaje, za katere do neke mere vendarle odgovarja tudi šola.

J. P.

RADIO

Potem, ko dalj časa ni bilo na radiu Trst A javnih koncertov, smo z veseljem prisostvovali 14. maja samospetvom pred kratkim umrle tržaške skladateljice Brede Ščekove. Sopranistka Marta Vuga Horvat in pianistka Merlak Corrado sta dovršeno izvajali štiri cikluse omenjene skladateljice, o kateri je zadnjič poročala tudi naša revija. Koncert je bil izredno lep in se ga je udeležilo precej ljubiteljev lepega petja.

KIRURG CHRISTIAN BARNARD PRAVI:

»Tudi jaz molim. Vsi v družini molimo. Molimo zlasti zjutraj, molim pa tudi, če sem v letalu, ko vozim avto ali ko čakam na avtobus. Moj pogovor z Bogom je zelo preprost. Ne prosim ga za velike reči. Prosim ga predvsem za to, da bi mogel na kar najboljši način nadaljevati svoje delo. Prosim ga tudi, naj varuje mojo ženo, moja otroka, vso mojo družino. Nekateri so že rekli, da bi bilo bolje, če bi bil v takem poklicu kot je moj, človek sam, brez družine. Ne, odgovarjam, družini

na je steber in nadaljevanje nas samih. In otroci? Otroci so najlepše darilo, ki ga življenje lahko da človeku.«

V življenju tega kirurga, ki je protestant, se je v zadnjih mesecih marsikaj spremenilo. Vsak dan dobiva na stotine pisem. Rad bi odgovoril vsem, pa ne more. Nekaj pa se ni spremenilo:

»Na srečo se v moji hišici ni nič spremenilo, le telefon zvonil pogosteje in več obiskov imam kot prej. V družini imamo iste

probleme, tudi kar zadeva finančne reči. Od takrat, ko sem operiral Washkanskega, se moje premožensko stanje ni nič spremenilo. Bogatejši sem samo za nekaj lepih spominov in doživetij. Še naprej ponavljam Davidov psalm: »Gospod je moj pastir, nič mi ne manjka; na zelenih pašnikih mi daje ležišča. K vodam počitka me vodi; mojo dušo poživlja.«

»Naučite se tudi vi teh besed, ki so mi vedno prinesle toliko miru.«

VLADIMIR JULIJ

SAM S SEBOJ...

Denar podkupuje ljudi, dobrota pa osvaja njihova srca.

Z ljubeznijo prodreš v srca, s silo si jih lahko le podvržeš.

Kdor ima srce res bogato, deli le ljubezen.

Na tem svetu je vse nekam tako začasno, nekam tako minljivo. Ko smo v polni moči, mislimo, da bomo trajni, a zaman. Vsak ima tudi svoj zahod in prav tako tudi človeško življenje. Vse je res le ko nekak preblisk: le zavest, da je duša nesmrtna, da ona ni nikak preblisk, da ni nikak bežen sen, nas lahko dvigne.

Janez XXIII. je pustil za seboj res lep spomin. Bil je na tako visokem položaju, a je umrl ubog, njegova oporoka je bila le duhovna. Sam Asiški Ubožec bi mu lahko rekel: »Brat moj!«

Poštenje je le eno: ni eno za osebno rabo, a drugo za sosede. Črno je črno, a belo je belo. Če bi trdil obratno, bi lagal. Če si pošten, pogledaš lahko vsakomur brez strahu v oči: da, to je morda najlepše zadoščenje, ki ga lahko občutiš. Če pa kaj pogrēiš in to tudi odkrito priznaš, pri poštenih ljudeh s tem ne izgubiš: napake so pri ljudeh možne.

PET GLAVNIH NAPAK ZAKONSKIH ŽENA

Neka ameriška radijska postaja je napravila anketo o tem, katere napake zakonski možje najpogosteje prenašajo pri svojih ženah. Za mnenje niso vprašali le Amerikancev, ampak nešteto tujcev, Angležev, Francozov, Nemcev, Italijanov, Afrikancev, Indijancev. Prav ti tujci, ki so bili prepričani, da jih žena ne bo poslušala preko oceana, so dajali najbolj brezskrbne in odkritosrčne odgovore.

Tako so odkrili, da so si vsi zakonski možje najbolj edini pri petih tipih žena, to se pravi, da je pet napak, ki jih moški najteže prenese.

Prvi tak tip je oblastna ženska, ki se po poroki polasti moža in napravi iz njega sužnja, lutko. Zakonski mož iz Londona je izjavil, da je njegov zakon podaljšana vojaška služba.

Diktatura je zoprna stvar, tako v državi kot v družini. Vendar je ugotovljeno, da so najsrečnejši zakonci tisti, kjer žena zna prikazati videz, da je mož gospodar, kljub temu, da ima pravzaprav ona absolutno oblast v hiši.

Drugi tip, ki je moškemu odvraten je zamerljivka, ženska, ki je zmožna kazati grd obraz od jutra do večera, ne da bi povedala za vzrok. Mož se počuti, kot da bi bila odkrila kako njegovo veliko pregreho, čeprav si v resnici nima kaj očitati.

Kot tretja pride na vrsto ljubosumna žena, to je ženska, ki je ljubosumna na vse in na vsakogar, tudi na moževe prijatelje, na njegovo de-

lo, na knjige, na vse, na kar je mož navezan, pa je njej tuje. Da ne govorimo o primeru, kadar postane ljubosumna na druge ženske. Če pride do tega, da moža naravnost prisili, da ji je res nezvest.

Kot četrti tip so navedli ženo, ki ob vsaki priliki poudari, kako zelo je pogrešila, ker je vzela njega za moža, posebno če to dela pred otroki. Pomislite, kakšen vtis mora napraviti na takega moža prijetna ugotovitev kake druge ženske: »Kako simpatičen človek ste vi, kako mi ugajate!«

Peti — in seveda ne zadnji — tip odvratne ženske, pa je tisti, kjer ženska čisti, čisti od jutra do večera. Če možu pade pepel na preprogo, ga naravnost uniči s pogledom. Ko vstopi v stanovanje, je prva skrb, da si natakne copate, kot bi vstopal v muslimansko mošejo. Naj bi ženske upoštevale, da se v vsakem moškem skriva še iz otroške dobe upornik, še od takrat, ko ni smel vstopiti v sobo, ker je mama pravkar namazala pod in se ni smel prikazati pred omarico, kjer so bili spravljene dragoceni kipi in vazice. Takrat se je zaklel, da bo nekoč v svojem lastnem domu počel, kar se mu bo ljubilo. Zrasel je, ima svoj dom, a na žalost je mater zamenjal z ženo in je z njegovo svobodo malo drugače, kot si je želel. Danes je že upognjen, ima sive lase, a glejte ga — stopil je naravnost v sredo luže in oblatil obleko do vratu ter oškropil daleč okrog sebe.

Masveti za noge...

Postavite se ravno in si oglejte svoje noge! Vam je to še mogoče. Dobro, dobro, torej niste pozimi preveč grešile v požrešnosti. To koristi tudi vašim gležnjem in nogam, ker bi bile zdaje vse zatekle.

Da bo vaša hoja lahkotna in vam ne bo treba menjati številke čevljev, upoštevajte še tole:

vsak večer, posebno po sprehodu, si noge umijte. Kupite v lekarni prašek, ki pomaga ublažiti utrujenost nog.

Napravite si, ali si dajte napraviti, pedicure vsaj vsake štirinajst dni.

Vsak večer si po umivanju zmasirajte noge. Kupite rastlinsko kremo za noge (Lancôme: Crème pour les jambes). Masirajte od prstov pa vse do meč!

Če vam gležnji zatečejo, dajte pod žimnico blazino, tako da pride pod kolena (ne pod gležnje!), da uredite krvni obtok.

Ali veš, da...

Smet v očesu

Če ti je padlo kaj v oko, obračaj oko vodoravno tako dolgo, da pride predmet do kotička očesa. Če je oko ranjeno, pojdi k specialistu.

Če je kak predmet ušel v nosnico sezi vanjo s pin-ceto ali se poskušaj močno usekniti.

Če je predmet v ušesu ga ne poskušaj izvleči brez zdravnikove pomoči, ker bi lahko poškodoval bobnič.

Če imaš kaj v grlu kliči takoj zdravnika. Če kašelj in težko dihanje premine, je to znak, da je predmet šel naprej. Uživaj piré, polento ali pape, da predmet čimprej eliminiraš.

Vnete oči

Oči so rdeče obrebljene bodisi zaradi prahu ali infekcije. Zaščiti oči s sončnimi očali, izogibaj se prahu, umivaj jih s prevreto vodo, v katero si dal malo soli in kapljico limone. Danes so v prodaji tudi koliriji za umivanje oči. Vse drugo prepusti zdravniku.

NIČ ODGOVORA

Sindikata slovenskih radijskih igravcev v Trstu in igravcev SG za nastope na radiu sporoča, da na svoje zahteve po izenačenju honorarjev z ostalimi igravci v državi in po odškodnini za ponavljanja niso dobili še nobenega odgovora. Slovenska javnost se bo spomnila, da smo se igravci pridružili vsedržavni stavki in sporočili svoje zahteve vodstvu RAI-a; pisмено vprašanje o tem sta vložila svetu tudi deželni svetovalec dr. Skrk in mestni svetovalec dr. Dolhar, saj gre za diskriminacijo do slovenskih izvajavcev na isti radijski postaji; menda tudi ta dva nista dobila nobenega odgovora. Radijska postaja ponavlja dela izpred šest in več let in tega sploh ne pove, da ponavlja in seveda za to ne da nobene odškodnine izvajavcem, dočim je za italijanske izvajavce določen procent odškodnine. Pa ne samo za italijanske igravce, tudi jugoslovanski imajo iste pravice in tudi drugod. Ne samo to: če slovenski igravec igra v italijanskem jeziku na isti postaji dobi za ponovljeno delo določen procent honorarja, če pa igra v slovenščini, pa ne. Morda bi na ta postopek lahko kak politik na volilnem shodu odgovoril, kako je to, seveda vladni politik. Tudi socialistični!

Sindikalist

DESETLETNICA TRŽASKIH
SKAVTINJ

Ko smo že zaključili to številko Mladike, smo v nedeljo doživeli še zelo lepo prireditev v rojanskem Marijinem domu, ki so jo pripravile tržaške skavtinje za svojo desetletnico. Duhovni voditelj, dr. Jože Prešeren je v svojem govoru prikazal začetek organizacije in njeno rast, nato pa smo delno v barvnih slikah, delno v prizorih in dramskih slikah spoznali spretnost in razgibanost ter vsestransko delavnost naših skavtinj, ki so pele in igrale in tako s svojo vedrino zabavale nad tri ure številno občinstvo v dvorani.

Ob jubileju našim skavtinjam iskreno čestitamo in jim želimo nadaljnjih uspehov. Vse priznanje pa zaslužijo tudi za pripravo tako skrbne prireditve kot je bila nedeljska.

MOTIV
IZ
BENECIJEV RAZGIBANOSTI VOLILNEGA
RAZPOLOŽENJA

Zaradi volitev bo odpadlo precej šolskih dni, tistih nekaj pa, ki jih še ostane, pa so zaradi volilnega vzdušja zelo nemirne in malo zbrane. Otrokom smo sicer naročili v šoli, naj doma vendarle delajo, vsaj dopoldne, da ne bodo vsi dnevi izgubljeni, pa je morda prav, da bi objavila tudi Mladika tole pismo šolnika, v katerem vabi, naj usmerijo starši svoje otroke nekoliko h knjigi. Samo malo dni je po volitvah še do konca šolskega leta. Posebno važno je to za maturante, pa tudi za tiste, ki na srednji šoli delajo in so morda tudi pred zaključnim izpitom, ali tako imenovano malo maturo. Naj izrabijo ta prosti čas za to, da bodo ponavljali snov. Ne bo jim žal.

Ker pa vemo, kako rada mladina pozabi na šolo, če je le to mogoče, naj starši vsak dan spominjajo otroke, da šolsko leto še ni zaključeno, da pa bo kmalu. Bolje je zdaj še te dni delati kot pa si pokvariti počitnice s kakimi popravnimi izpiti.

Naj mi mladi ne zamerijo tega opozorila!

Solnik

DOPOLNILO K NATEČAJU
ZA SLOVENSKO POVEST
MOHORJEVE DRUŽBE V GORICI

Kakor je bilo že javljeno, je odbor Goriške Mohorjeve družbe razpisal natečaj za izvirno slovensko po-

vest. Danes opozorimo na rok, ki je določen in še nekatere potankosti.

1. UDELEŽBA. Natečaja se lahko udeleže vsi slovenski ljudje, pa naj žive kjer koli. Dogajanje povesti naj se po možnosti razpleta sredi primorskih Slovencev. Povest naj obsega od sto do 120 strani.

2. NAČIN UDELEŽBE. Udeleženci natečaja naj pošljejo vsaj do 31. maja 1968 natečajno delo, jasno in čitljivo natipkano, označeno z geslom ali psevdonimom na Mohorjevo pisarno (Gorica, Riva Piazzutta 18). Geslo ali psevdonim mora biti natipkan tudi na posebni kuverti, v kateri naj bo list s podatki o avtorju in njegovem bivališču. Kuverta mora biti zaprta. Če bi se kak avtor udeležil natečaja z več deli, mora biti vsako delo označeno z različnim geslom ali psevdonimom in odposlano kot samostojna pošiljka.

3. VISINA NAGRAD. Za natečaj so določene naslednje nagrade:

50.000 lir pa prvo nagrajeno delo
30.000 lir za drugo nagrajeno delo
20.000 lir za tretje nagrajeno delo.

4. KOMISIJA natečaja. Za oceno del, ki bodo sodelovala na natečaju, je odbor Mohorjeve družbe imenoval naslednje gospode: dr. Anton Kacin, prof. Jože Peterlin in Jože Jurak.

Vsa sporočila o natečaju bodo objavljena v tukajšnjem katoliškem tisku. *Odbor Mohorjeve družbe*

Za dobro voljo

»Pa imaš res lepo hišo, Pavel, in kakšno pohištvo!« je rekel Peter.

»In pomisli, ko sem začel, nisem imel drugega kot svoj razum.«

»Saj to je tisto. Čisto iz nič si začel!«

* * *

Gospod pomerja obleko pri krojaču.

»Kdaj bo obleka gotova?« vpraša.

»V šestih tednih.«

»Kaj, šest tednov naj čakam! Saj je Bog ves svet napravil v šestih dneh.«

»To je že res.« je odgovoril krojač, »a ne po meri.«

* * *

Profesor si skrbno zavija šal okrog vratu. Znanec mu pravi:

»Ti se pa znaš dobro čuvati!«

»Saj se moram.« odvrne profesor, »kaj pa pomaga moškemu ves svet, če je njegova žena vdova.«

* * *

Oče je našeškal Jurčka. Fantič se je jokaje zatekel k materi:

»Mama, naš oče je strašen. Ali res nisi mogla dobiti drugega moža?«

* * *

Na volivnem shodu.

»Dragi poslušavci, saj vendar veste, da ne morete zaupati človeku, ki svoje prepričanje menja vsak mesec kakor srajco ...

Kaj le proglašajo Danteja za velikega pesnika, saj ni napisal drugega kot „Hamleta“.

»„Hamleta“ vendar ni napisal Dante ampak Shakespeare.«

»No vidiš, niti „Hamleta“ ni napisal.«

* * *

Madžar se je hvalil Bosancu, češ če sedeš na vlak in se voziš nekaj dni, si še vedno na Madžarskem. Bosanec mu je odgovoril: »Da, tudi mi imamo z železnico iste težave. Sedeš na vlak, voziš se in voziš, pa nikamor ne prideš.«

* * *

Mestna gospodična gleda ribiča, ki plete mrežo. Končno vpraša, kako se to plete.

»O, čisto enostavno,« odgovori ribič. Treba je spraviti skupaj precejšen kup lukenj in jih z vrstico zvezati, pa je mreža tu.«

* * *

»Ja fautek, tako majhen, pa že kadliš. Kaj tvoja mama ne ve tega?«

»In vaš mož, ali ve, da ustavljate tučice po cesti in jih ogovarjate?«

* * *

Gospa v lekarni: »Prosim kako sredstvo proti glistam.«

Lekarnar: »Za odrasle?«

Gospa: »Tega pa ne vem koliko so stare.«

Katehet razlaga, kaj je nepremišljen uboj.

»To je uboj proti volji ubijavca, iz neprevidnosti.«

Ker je videl, da ne razumejo, je nadaljeval: »No, mislite si, da grem čez cesto in me podere avto ter mrtev obležim. Kaj to pomeni?«

Učenci: »Da tri dni ne bo šole.«

* * *

Med svojim bivanjem v Ameriki je neki italijanski znanstvenik obiskal mlekarstvo centralo. Nenadoma je neka cev začela puščati in mleko je začelo brizgati v vse smeri. Takoj je od nekod prišel delavec in zaprl glavni vod, nato je pristopil drugi in začel popravljati okvaro na cevl.

Znanstvenik je začuden gledal obraze okrog sebe in rekel: »Nepojmljiva stvar! Pri nas bi zdajle začeli vsi tekati in vpiti, mleko pa bi teklo, dokler ne bi bila vsa soba bela, potem šele bi zaprli dovod. In vsi bi ves dan govorili o tem dogodku in si dajali duška. Zdaj razumem, zakaj imate toliko duševnih bolnikov v Ameriki.«

* * *

Gospa pride v kupe in sede poleg dobrodušnega gospoda. Iz torbice potegne geografsko karto in jo začne z vso pozornostjo ogledovati. Gospod vidi z velikimi črkami napisano „Mongolija“ in zaskrbljeno vpraša: »Gospa, ste prepričani, da se peljete s pravim vlakom?«

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerže

USTANOVLJENA LETA 1866

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPČINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- v trgovini Kos

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

Ta številka je bila zaključena 15. maja 1968.

CENA 200.- LIR